

ВІСНИК ЗВІТ ЖЕСЕРІД

-VISNYK

Свобода народам!
Свобода людині!

Спілено - політичний місячник

ЗМІСТ

С. Корнич — Огляд світових подій	1
В. Г. — Балляда про листопадовий ладан	4
В. Микула — Сучасний рух спротиву в Україні	5
Юрій Тис-Крохмалюк — Знати, що про нас думають	9
Д-р М. Кушнір — Проблеми перед нами	10
I. Вовчук — Слово до учасників XI Конгресу УККА	14
Леонід Полтава — „Голоси з того світу” і ВАКЛ	18
Олександр Оглоблин — Кіндрат Рилеєв і його поема „Андрій Войнаровський”	19
В. Ласовський — Роздуми над нашою культурою	24
М. Ільченко — Основи і експансія ЕСР	30
Окружна конференція ОУВФ у Клівленді	31
Організації УВФ Філадельфійської округи відбули свої наради	32
З життя Відділів	32
Хроніка	33

ОРГАНІЗАЦІЯ
ОВОРОНИ
ЧОТИРЬОХ
СВОБІД
УКРАЇНИ

У ВИДАВНИЦТВІ ООЧСУ МОЖНА НАБУТИ ТАКІ КНИЖКИ:

Е. Маланюк: Illustrissimus Dominus Mazepa — тло і постаті, стор. 32	0.50	Л. Полтава: 1709 (роман), стор. 224, ціна: т. о. 2.50 м. о.	2.00
Е. Маланюк: Малоросійство, стор. 36	0.50	Я. Стецько: 30-те Червня 1941 р., стор. 463, ціна: т. о. 7.00, м. о.	6.00
Е. Маланюк: До проблеми большевизму, стор. 82 1.00		М. Сосновський: Україна на міжнародній арені 1945-1965, стор. 272	3.50
Е. Маланюк: Нариси з історії нашої культури, стор. 80	0.50	Ф. Б. Корчмарик: Духові впливи Києва на Москов- щину в добу Гетьманської України, стор. 245 4.00	
Е. Маланюк: Остання весна (поезії), стор. 104	1.50	* Коссак-Охримович-Тураш: стор. 190, ціна: т. о. 4.00, м. о.	3.00
Е. Маланюк: Серпень (поезії), стор. 72	2.00	О. Диків-Горновий: Ідея і чин, стор. 408, т. о.	5.00
* Історія Русів, стор. 346	3.00	П. Савчук: Гетьман Мазепа	2.00
Д. Донцов: Підстави нашої політики, стор. 210	2.75	П. Савчук: Ідея і любов (драма на 3 дії)	0.50
Д. Денцов: Правда прадідів великих, стор. 95	1.00	П. Савчук: Чотирьох з мільйонів (трагедія на 5 дій)	1.00
Д. Домцов: Хрестом і мечем, стор. 319, ціна: т. о. 5.00, м. о.	4.00	П. Савчук: Облога замку (мелодрама на 5 дій)	1.00
О. Оглоблин: Гетьман Іван Мазепа та його доба, стор. 410	6.00	О. Бабій: Повстанці (поема), стор. 180	2.00
О. Оглоблин: Думки про Хмельниччину	1.00	О. Запорожець: В одійчій боротьбі, стор. 370	2.00
О. Оглоблин: Українсько-московська угода, сторі- нок 100	0.50	Вадим Лесич: Кам'яні луни	1.50
О. Оглоблин: Хмельниччина і українська держав- ність, стор. 24	0.25	Р. Володимир: Палик сердя (поезії), стор. 215	2.50
О. Оглоблин: Думки про сучасну українську істо- ріографію, стор. 87	1.50	Зореслав: З ранніх весен (поезії), стор. 112	2.00
А. Княжинський: На дні СССР, стор. 232	2.75	„ЗА ВОЛЮ УКРАЇНИ” — історичний збірник УСС, 1914-1964, стор. 608, т. о.	12.00
У. Самчук: Чого не гоїть вогонь (роман) сторі- нок 288	3.75	В. Гаврилюк: Тиль і майданівник (поезії), стор. 105	2.00
Ф. Одрач: Щебетун (повість), стор. 294	2.50	М. Кужилір: Край і еміграція, стор. 47	0.75
Т. Ерем: Советський акваріон, стор. 142	0.50	М. Острозверх: На закруті, стор. 142	2.00
Л. Старницька-Черняхівська: Іван Мазепа, сторі- нок 154	1.25	М. Острозверх: Великий Василіанін, стор. 48	0.50
Л. Старницька-Черняхівська: Останній сміл, сторі- нок 44	0.50	М. Острозверх: Гомін здалека, стор. 127	1.50
М. Щербак: Вагаття (лірика), стор. 64	0.75	М. Острозверх: Блиски і темряви (спогад), стор. 208	2.00
М. Щербак: Шлях у вічність, стор. 29	0.25	М. Острозверх: Чорнокнижник із Зубрівки, стор. 32	0.50
В. Гришико: Пансловізм в советській історіографії 1 політиці, стор. 37	0.25	М. Острозверх: Грозна калини, стор. 132	2.00
В. Кравцов: Людина і вояк (сл. п. Р. Шухевича- Чупринки), стор. 31	0.25	М. Острозверх: Без докору (міркування на мис- тецькі теми), стор. 154	1.50
РІЧНИКИ ВІСНИКА (тверда оправа)	8.00	М. Чубатий: Книга Русь-Україна та виникнення трьох східнослов'янських націй	2.50
Е. Лихович: Перевірка наших позицій, стор. 15	0.25	Хосе Орtega - i - Гассет: Бунт мас	2.00
Е. Лихович: Форма і зміст українських змагань	2.50		
В. Січинський: Крим (історичний нарис), стор. 31 0.25			
П. Мірчук: З моого духа печаттю (25-ліття ОУН), стор. 30	0.50		
П. Мірчук: Відродження української ідеї, стор. 63 1.00			
П. Мірчук: Під покровом Богородиці (свято УПА), стор. 32	0.25		
П. Мірчук: Українська визвольна справа і україн- ська еміграція	1.00		
П. Мірчук: Українська Повстанська Армія — 1942- 1952, стор. 319	2.00		
П. Мірчук: Українська Державність 1917-1920, стор. 400	5.00		
С. Збаразький: Крути, стор. 104	1.00		
Г. Косинка: Фавст з Поділля, стор. 95	1.00		

АНГЛОМОВНІ ВИДАННЯ:

L. Vasseur De Beauplan: A Description of Ukraine	3.00
N. Chirovsky: Old Ukraine, 480 pp.	7.00
N. Chirovsky: The Economic Factor in the Growth of Russia, 178 pp.	3.75
N. Chirovsky: The Ukrainian Economy, 93 pp.	1.50
N. Chirovsky: An Introduction to Russian History, 280 pp.	4.50
L. E. Dobriansky: The Vulnerable Russians, 454 pp.	6.00
L. Mirechuk: Ukraine and its People, 280 pp.	3.00
O. Honcharuk: If war Comes Tomorrow, 63 pp.	1.00
W. Dushnyck: The Ukrainian-Rite Catholic Church at the Ecumenical Council (1962-1965), 191 pp.	3.00

Замовлення висилати на адресу:

V I S N Y K
P. O. Box 304, Cooper Station
New York, N. Y. 10003

ОРГАНІЗУЙТЕ ПЕРЕДПЛАТУ І ПОШИРЮЙТЕ „ВІСНИК ООЧСУ”!

ВІСНИК

С. Корніг

ОГЛЯД СВІТОВИХ ПОДІЙ

Цим разом в „Огляді світових подій” подаємо подію, що напевно матиме історичне значення, а саме 7-го листопада ц. р. в ЗСА вибрано на другу каденцію президентом Річарда Ніксона і вице-президентом Спіро Егню. За Ніксона голосувало 61% всіх виборців.

Вибір республіканця на президента не був припадковим і не стався тому тільки, що під час виборів він був президентом. Р. Ніксона вибрано внаслідок критичного положення політичного провідництва в ЗСА і в цілому світі. Американські виборці середньої кляси реально дивляться на політичну ситуацію в краю та закордоном і належно розцінюють американські партії, їх програми і їх кандидатів. Демократи тим разом не мали надійних кандидатів, не мали доброї політичної програми, зокрема щодо Південного В'єтнаму. Важливу роль у виборі Р. Ніксона відіграв американський світ праці. Против робітничих організацій не зобов'язував своїх членів голосувати за демократів, і більшість робітників голосувала за республіканський список. Виборців не переконала і закордонна політика демократів, особливо щодо ССРР.

Виборча кампанія 1972 р. була досить гострою. Під час цієї кампанії переведено атентат на кандидата Воллеса. Демократи обвинувачували Р. Ніксона в різних фантастичних вчинках і помилках, як, наприклад, організація телефонічних підслухувань розмов демократів, чому заперечило ФБА, нібито некорисні для ЗСА трансакції з Москвою. Всі ці обвинувачення своєчасно відкинено.

Одна з головних проблем передвиборчої кампанії, що ще залишилась не розв'язаною, справа війни у В'єтнамі. Не зважаючи на зусилля Кіссінджера, перемир'я ще не осягнено. Правдоподібно, республіканці уважали, що безпечні-

ше залишити виборців при надії на скоро закінчення війни і поворот полонених, а при тім зберігати авторитет і престиж ЗСА, як вірного оборонця своїх союзників.

В своїй останній промові, виголошенні в телевізії перед виборами, през. Р. Ніксон ще раз підкреслив, що ЗСА повинні зберегти в ділянці оборони першість у світі. У війнах, що ЗСА вели в цьому столітті, сказав Р. Ніксон, вони не шукали чужих територій, вони вели ті війни тільки в обороні миру і волі проти чужинецьких агресій. Лише сила є запорукою миру, — ствердив ще раз Президент.

Під час виборчої кампанії, виступаючи на вічах, през. Р. Ніксон завжди мав великий успіх. Він промовляв, як дійсний володар, певний себе, спокійно, без гістеричних вигуків, з переконливими аргументами, з приязною усмішкою, з шармом і стриманою жестикуляцією.

За МекГоверна голосувало тільки 38% виборців, але у виборах до Конгресу і Сенату демократи затримали за собою більшість.

Щодо війни у В'єтнамі, то дорадник президента д-р Г. Кіссінджер, секретар закордонних справ Роджерс і інші дипломати, які беруть участь в мирових переговорах, мають рацію. Завжди добре поінформованій в закордонних справах „Ю. С. Нью енд Ворлд Ріпорт” в числі з 6 листопада подає інтерв'ю з бритійським фахівцем Петріком Гоней, який твердить, що візита през. Ніксона до Москви і Пекіну викликала у ганойських лідерів страх, що Москва і Китай можуть їх продати так, як то зробили в 1954 році. Далі — мілітарна інвазія комуністів на Південний В'єтнам з початком цього року, від якої сподівались великих успіхів, провалилась. Вони мали вбитими сто тисяч людей і також зазнали великих втрат у зброй. Крім того в знач-

ній мірі знищено комунікаційні шляхи і порти, що стимало доставу амуніції і зброї з Москви. Все це викликало певний ефект, і у ганойських лідерів напевно з'явився сумнів, чи зможуть вони здобути перемогу. І вони були змушені до переговорів.

На запит, чи були познаки, що Ганой думав про негайнє перемир'я, Петрік Гоней відповів підтверджуючо. „Так, — сказав він, — я бачив багато документів, які свідчать, що вони хочуть перемир'я. В мирових переговорах має велике значення бомбардування теренів Північного В'єтнаму. Під час розмов з Кліфордом, попереднім секретарем оборони, бомбардування було стримане. Тим часом ані Америка, ані Південний В'єтнам не можуть і не мають потреби капітулювати і йти на коаліційний з комуністами уряд. Американці мають інформації про значні внутрішні труднощі Москви і займають тверду поставу в мирових переговорах". Той же „Ю. С. Ньюс енд Ворлд Ріпорт" пише в числі з 16 жовтня в статті „Чимраз глибші кризи в Росії", що ціла низка причин, а поміж ними кліматичні і недолугість адміністративного апарату спричинилися до того, що в СССР забракло основних продуктів харчування, зокрема збіжжя і городини. Отже, Брежнєв і Косигін ще більше узaleжнюють себе від ЗСА масовим закупом збіжжя.

Москва має також труднощі в закордонній політиці: щораз більша відвага сателітів, головно Польщі, Мадярщини і Румунії, в намаганні унезалежнитись від неї, видалення московського війська з Єгипту і московських дипломатів з Судану, будова американських баз у грецьких портах, зміцнення Європейської Економічної Спільноти і примара „трикутника" Ва-

“VISNYK” — “THE HERALD”

Published by Organization for Defense of Four Freedoms for Ukraine, Inc.

Monthly except July and August when bimonthly.
Second class postage paid at General Post Office,
New York, N. Y.

Board of Editors
Address: P. O. Box 304, Cooper Station,
New York, N. Y. 10003

шингтон, Токіо, Пекін. Мілітарна потуга советської імперії так само оманна і хитка, як була колись потуга царської Росії, що програла війну з Японією в 1905 році. Советська система гнила від споду до гори. Вона може триматися роками, але кінець-кінцем мусить розвалитись.

**

30-го жовтня в Канаді відбулися вибори до парламенту. Висліди їх були несподівані: урядуюча Ліберальна партія під проводом прем'єра Трюдо одержала 109 мандатів, себто стільки, як і опозиційна Поступово-Консервативна партія Стенфілда, який заявив, що Трюдо повинен податися до демісії, бо вибори ствердили, що він втратив довіру народу. Соціалістична партія „Нові Демократи" одержала 30 мандатів. Трюдо відмовився зрезигнувати з прем'єрства, сподіваючись, що йому вдасться якось ляvірувати. Провідник соціалістів зобов'язався підтримувати меншостевий уряд, але застерігся, що вони не будуть голосувати за закони, які не відповідають їхній програмі. Тим часом в Канаді важко змініла права партія.

**

На Близькому Сході все ще нема спокою. З початком жовтня пекінський віце-міністер закордонних справ Чіяо Куаніра, промовляючи в ОН, дораджував арабам „зробити невеликий пролив крові на Близькому Сході", який може привести до третьої світової війни.

В міру розпадання спільногого арабського фронту Ізраїль займає щораз більш непоступливе становище. Великі держави хочуть затримати свої впливи на Близькому Сході — тільки ЗСА хочуть миру, а Москва неспокою і тому підсилює кризу, з якою Близький Схід і решта світу, очевидно, будуть змушені ще довго жити.

Прем'єр Ізраїлю Голда Меїр, виступаючи в ізраїльському парламенті, заповіла безоглядну боротьбу проти арабських терористів. Ніби на підтвердження цієї погрози, проведено летунські нальоти на бази палестинських партизанів у Лівані і Сирії. Авторитетні чинники твердять, що ці нальоти були початком нової ізраїльської тактики супроти арабських терористів.

Наприкінці жовтня пресова агенція „Мідл Іст" повідомила, що в єгипетському уряді зайшли зміни — уступив військовий міністер Мо-

хамед. Кореспонденти здогадуються, що уступлення Садека зв'язане з намірами президента Садека поліпшити стосунки з Москвою.

**

Як відомо, внаслідок узятого канцлером Брандтом курсу наліво і його стремління затиснити співпрацю з Москвою в німецькому парламенті частина депутатів перейшла направо. І так сталося, що після виборів кількість членів Християнсько-Демократичної партії зрівнялася там з опозиційною Ліберально-Соціалістичною коаліцією і обидві сторони диспонують по 248 депутатів. Канцлер Брандт розпустив парламент і визначив нові вибори в надії, що вдастися йому осягнути більшість для своєї коаліції. Лише невеличкою кількістю голосів пощастило йому затриматися при владі в коаліційному уряді.

Останні вибори в ЗСА і Канаді свідчать, що в світі вже панують інші настрої. Недоброми прогнозами для Брандта є те, що з його партії вийшов соціаліст Шіллєр. Крім того зближення з Москвою зустрічається з гострою критикою значної частини громадянства.

Плянувальники європейської закордонної політики вважають, що Європі загрожує доля Фінляндії, яка знаходиться в тісній залежності від Москви. Разом із сателітами Москва диспонує в Східній Європі 91 дивізією, тоді як НАТО має всього 24 дивізії разом з американськими силами. Ані Європа, ані ЗСА не ведуть одна відносно другої послідовної політики. В ЗСА громадська думка вважає політику сили за зло.

В Західній Європі є також свої мекговерни і менсфілди. Європейці не цікавляться і не мають зрозуміння для справ поза кордонами своїх держав. У референдумі, проведенному у Франції в квітні ц. р., тільки 36% голосувало за поширення Спільнотного Європейського Ринку.

Інакше думає і робить Москва. Її ціль опанувати Європу не так збройними силами, як дипломатичними, політичними і економічними засобами. У договорі з Брандтом вона осягнула легалізацію повоєнних кордонів. В Кремлі плянують для підкорення Західної Європи пере-

вести в життя статус для замирення Європи, укласти договір про колективну безпеку і зліквідувати НАТО та Варшавський пакт, а на їх місце створити якусь нову організацію без участі ЗСА. В дійсності ліквідація Варшавського пакту не матиме ніякого значення, бо на підставі двосторонніх договорів на теренах Східної Німеччини, Польщі і Чехо-Словаччини знаходяться 30 московських дивізій.

**

Москва договорилася з Іраком, щоб він не дозволяв Західній Німеччині користатися з його нафти. Єдина Франція має користати з неї, за що заплатила дорого, уклавши з Москвою пакт неагресії, змусивши штаб НАТО забратися з її території і сама виступивши з НАТО. Із сказаного вище виходить, що Москва старається послабити Західну Європу політично та економічно. Але маймо надію, що в ЗСА знайдуться люди, які до ліквідації чи навіть зменшення американських збройних сил в Європі не допустять і перекреслять пляни Москви.

Міжнародня ситуація свідчить про те, що спроби опанування світу комуністичною диктурою не вдаються. Протягом 55 років комуністи в ССР не спромоглися зорганізувати для свого населення культурного і достатнього життя, забезпеченого від страху і поневолення. Комунізму західне робітництво не сприймає, як то виразно засвідчив світ праці в ЗСА. З виборами в ЗСА і Канаді, з подіями на Близькому Сході і з творенням нового політичного трикутника — ЗСА, Японія і Китай — розпочинається нова доба в світовій історії. Унезалежнення Європи буде черговим етапом тріумфального походу людства до культурного життя в умовах незалежності і добробуту.

В ПАМ'ЯТЬ РЕД. ДАНИЛА ЧАЙКОВСЬКОГО

Замість квітів на могилу сл. п. ред. Данила Чайковського Організації Українського Визвольного Фронту в Асторії, Н. І., склали такі пожертви: Осередок СУМА ім. Мих. Сороки 25 доларів на журнал „Крилаті“. 85-ий Відділ ООЧСУ — 20 дол. на пресовий фонд „Віеника“ і 20 дол. на тижневик „Шлях Перемоги“.

В. Г.

БАЛЯДА ПРО ЛИСТОПАДОВИЙ ЛАДАН

*Місягні пілігримства, осінні ноги,
та що ти цим сказати хотеш?
Мгить листяний рейд, листяний рейд
і маски постатей і горний шлейф.*

*З гробниць виходять духи Листопада
і віє листяна розсвистана заглада.
Летить за листом лист, за листом лист,
летить картиний падолист.*

*Сміється щось страшне пащами сеніту
і плаге листопадним падолистом.
І плаге сміх ї сміється плаг.
Гей, ноге, зупинися, маягно не кряг!*

*Таж сторг звелась історія, мов обеліск.
Хай листя капає, мов трухлий віск.
Хай листя капає, хай листя лине,
хай падає на моці старовинні.*

*Хай листя падає, хай листя лине
полями темнimi, хай десь там згине.
Левиним ревом котиться за листям
осінній вітер, вітер падолисту.*

*Поле в салютах, поле на гатах,
струнко ступає караван Листопада.
За листям домовин, за листям домовин
іде обряд величних роковин.*

*Іде баляда Соняшного Листопада,
гльобальним маршем йде баляда.
І пахне кров святого винограду
і пахне днів листопадових ладан.*

*Хіба кому з вас нині страшно
біля престольних цих могил
сліти вашої,
що висогати, ненаге віщи башти,
і німо мовлять вам: „Не плагте,
аджеж державно скрашую —
ми ваш екзиль”.*

МЕМОРАНДУМИ ПРЕЗИДІЇ СКВУ

(СКВУ — ППК) — Упродовж вересня й жовтня ц. р. Президія Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців внесла меморандуми в обороні Юрія Шухевича до Секретаріату Міжнародної Амнестії, Міжнародної Комісії Юристів у Женеві, Міжнародної Федерації Прав Людини в Парижі й Комісії Прав Людини при Організації Об'єднаних Націй.

Окремий меморандум Президія Секретаріату подала до Ради Голляндських Церков у зв'язку із запланованим приїздом до Голляндії делегації московського Патріярхату. У своєму меморандумі Президія Секретаріату вказала на релігійне переслідування в Советському Союзі, знищення в Україні Українських Церков — Української Автокефальної Православної Церкви й Української Католицької Церкви — та підкреслила, що Російська Православна Церква є знаряддям сучасного безбожного тоталітарного комуністичного советського режиму, а вістря її зовнішньої політики звернене головним чином проти згаданих Українських Церков, які існують і розвиваються у вільному світі.

ЗАКЛИК

Реалізуючи ініціативу учасників похоронної стипі сл. п. Данила Чайковського, нижче підписані друзі, колишні спів'язні Авшвіцу створили за згодою родини Покійного Фінансовий Комітет для збирання фонду на видання творів сл. п. Данила Чайковського. Датки на цей фонд просимо слати до Федеральної Кредитової Кооперативи „Самопоміч“ в Ньюарку на конто ч. 790-А (Фонд Данила Чайковського). Ініціативу для створення Комітету, який мав би зібрати та оформити до другу матеріали цього видання, згодилася перебрати пані Ольга Лубська, ініціаторка ідеї видання.

Ньюарк, 10 вересня 1972 р.

Волод. Мартинець, Ярослав Рак і Федір Луцишин

Адреса „Самопомочі“:

Self Reliance Federal Credit Union,
249 Stuyvesant Ave., Newark, N. J. 07040

1-ий список жертвовувачів:

Ольга Лубська	\$ 20	Михайло Феркуняк	10
Вогдан Казанівський	10	Михайло Почтар	20
Юрій Кононів	10	Роман Почтар	20
Маріян Корнило	10	Михайло Корба	5
Д-р Вол. Нестерчук	20	Людвік Мигаль	25
Д-р М. і О. Климишин	10	М. Заверуха	25
Д-р Ілля Карапінка	10	В. Кульматицький	10
Адам Гординський	10	В. Цюрпіта	5
Григорій Бура	5	Д-р Б. і Л. Сілецькі	30
Химинець	10	О. Гаврилюк	3
Я. і Д. Рак	10	Василь Пасічняк	10
Роман і Анна Гарас	20	М. Семанишин	20
Матвій і О. Козак	20	Хр. і Б. Кульчицькі	10
Федір Луцишин	20	Іван і Надія Кравчук	25
Франціско ді Боо	25	Д-р Т. Крупа	25
Д-р Б. Олесницький	20	І. К. Шабельський	10
В. Мартинець	10		

Разом: \$ 468.00

В. Микула

СУЧАСНИЙ РУХ СПРОТИВУ В УКРАЇНІ

XIX і ХХ століття ознаменовуються нестримним ростом модерних національних рухів у всьому світі. Розбуджений Французькою революцією під кінець XVIII століття, масовий націоналізм охоплює одну націю за другою, спершу в Європі, а в ХХ столітті і в інших частинах світу, в Азії і Африці.

Перша світова війна довела до розпаду чотирьох багатонаціональних імперій: кайзерівської Німеччини, Австро-Угорської монархії, султанської Туреччини і царської Росії. На їх місці постали більш чи менш однонаціональні держави. Після другої світової війни, наслідком нестримного росту національних рухів, особливо в колишніх колоніях, самозліквідувалися Британська та Французька імперії, Голляндія і Бельгія позбулися своїх колоній, лише Португалія веде затяжну оборону своїх колоніальних посідань.

З другого боку, рівночасно, в XIX і ХХ століттях іде протилежний процес: повторні намагання, що виходять із різних силових осередків, творити великопростірні політичні об'єднання, звичайно під керівництвом однієї потуги. Вже Наполеон зів свої загарбницькі війни під гаслом об'єднання Європи, царська Росія старалася поширитися з помічю пропаганди панславізму, за якою стояла мільйонова сила багнетів. Гітлер ішов на підбій світу, обстоюючи право „герренфольку” володіти „Новою Європою”, а Муссоліні хотів творити Нову Римську імперію. Найбільш небезпечними для національного життя народів виявилися, проте, нові комуністичні тоталітарні режими, що засновуються на марксистсько-ленінських ідеях класової ненависті, внутрінаціональної боротьби та „інтернаціональної солідарності пролетаріату” під проводом комуністичної партійної кліки найсильнішої імперіяльної нації. Ці режими вдосконалили стару римську зasadу „діли й пануй” до найвищої перфідності: в нації, які вони намагаються опанувати, вони спершу вносять заразу внутрішнього недовір’я, заздрости, класової боротьби, масової зради національних інтересів, що приводить кінець-кінцем ці нації

до самонищення, морально-духового й фізично-го занепаду й розкладу, постійної слабости й нездатності опертися пануванню чужого центру.

Першим і найгрізнішим таким імперіяльним режимом стала більшевицька Росія, яка після революції 1917 р. і розпаду багатонаціональної царської держави зуміла її відреставрувати в нових формах, наново поневоливши при цьому Україну й десятки інших народів, що пробутилися до самостійного національного життя.

Москва завдячує цей успіх фанатичній вірі, рішучості й політичній гнучкості свого провідника, Леніна, і твердо спосіній московській більшевицькій партії. Цих політичних прикмет брачувало противникам більшевиків так у російському білому таборі, як і серед більшості національних визвольних рухів. Зокрема в Україні не тільки український політичний провід того часу не міг рівнятися з більшевицькою диктатурою свою рішучістю, фанатичною вірою в свою справу, стратегією і тактикою боротьби, але й переважній частині народу брачувало почуття національної свідомості, що відчувається подекуди ще й сьогодні. Тому так легко вдалося більшевицькій пропаганді звести на манівці значну частину провідної інтелігенції, а також робітництва і селянства, обманюючи їх інтернаціональними гаслами та обіцянками матеріальних благ.

Визвольна боротьба української нації в 1917-21 роках закінчилася трагічною поразкою. Україна розчертевторана, на більшій частині українських земель московська окупація притягнула маскована облудною вивіскою УССР. У 20-их роках військова диктатура й терор, а згодом НЕП і українізація і з'язані з ними надії на перетворення більшевицького режиму довели до ліквідації широкого повстанського руху, яким кипіла Україна після провалу збройної боротьби УНР. В рядах комуністичної партії нарощає національна українська опозиція, що має на меті добиватися української державності чи хоча б справжньої автономії в рамках московсько-більшевицької системи. З дру-

гого боку самостійницький національно-демократичний рух не здав зовсім позицій і виявляється у творенні підпільних організацій типу БУД, СВУ, СУМ і ін. На Центральні і Східні українські землі проникають впливи петлюрівського табору, а згодом УВО-ОУН.

Та цей період скоро минає. Наприкінці 1920-их років починається період сталінської диктатури, а з ним наступ московського централізму і шовінізму. Засудження різних націонал-комуністичних ухилів, починаючи від Шумського, Хвильового, а в 30-их роках Скрипника, Любченка і інших, тяжкі репресії, арешти й розстріли, колективізація й масовий голод, виселення селян, процеси СВУ-СУМ і інших підпільних дійсних чи видуманих органами ГПУ центрів — стероризують підсоветське населення до такої міри, що приходить поступовий параліч усякої опозиції, а навіть думки. Про творення якоїсь громадської думки, незалежної від Агітпропу, нема чого й думати. Людина ховає найпотасмніші свої думки лише для себе і не виявляє їх навіть найближчим у родині. Повне недовір'я поміж людьми. „Людина людині вовк”, — старе латинське прислів'я, яке знайшло своє цілковите підтвердження наприкінці 30-их років, у період засилля Ягоди, Єжова та Берії.

З вибухом другої світової війни московсько-большевицька окупація поширюється на західні українські землі. Москва намагається зліквідувати там національний політичний провід усіх напрямків. Йї не вдається, однаке, знищити підпільну революційну організацію ОУН, яка загартувалася в боротьбі проти польської окупації у передвоєнному періоді. Вибух німецько-советської війни перериває на 2-3 роки московсько-большевицьку окупацію України. Хоч у несприятливих умовах жорстокої німецької окупації, Україна, ділами своїх найшляхетніших синів, заявляє свою волю до самостійного життя. Проголошення відновлення Української Державності 30 червня 1941 р., діяльність Північних Груп ОУН на ОСУЗ, оживлення культурного, громадського, релігійного і політичного життя в Києві, Львові, Харкові та інших містах і селах України, врешті довголітня геройська боротьба УПА проти двох імперіалістичних потуг — все це причинилося до прискоре-

ного росту національної свідомості серед широких мас населення не тільки на західніх землях, але й по всій Україні.

І хоч поворот большевицької окупації після жахливих воєнних знищень, нелюдські репресії, масові розстріли, арешти й вивози населення здавалось би знову повернули ситуацію до передвоєнного стану, коли „на всіх язиках все мовчало”, насправді ситуація не була та сама. Щоправда, у своїй масі стероризоване населення покорялось владі безмовно, тюрми, концтабори й сибірська тайга заселювались мільйонами „неблагонадійних”, одночасно по всій Україні і по всьому СССР розсівалися іскри того жару, що спалахнув був на короткий час на лісових галевинах Волині, в лісах Карпат. Дух спротиву нелюдській владі ріс у силу в концтаборах Воркути, Колими, у Магадані, Норильську, Тайшеті і в інших місцях, де перебувало біля 10% найактивнішого людського потенціялу Советського Союзу. Воєнні переживання не могли піти в забуття. Пробліск волі, хоч дуже слабкий, леліяв сподівання, непокоїв.

Тож, коли помер Сталін і послабло кремлівське керівництво через внутрішню ривалізацію, серед 20-мільйонової маси в'язнів почалися частинно спонтанні, а частинно організовані бунти — повстання. Вони були придушені скоро стрільними сальвами у Воркуті, танками у Кінгірі та драконівськими карами проти керівників повстань. Але одночасно нове „колективне керівництво” під проводом Хрущова змушене було розв'язати більшість концтаборів, які ні політично, ні економічно себе не виправдували, і залишити обмежене число їх для найбільш небезпечних „державних злочинців”, себто високосвідомих політичних в'язнів. Колишні в'язні концтаборів, розійшовшись по всьому СССР, рознесли бацилі спротиву режимові у найвіддаленіші закутки.

З другого боку ХХ століття ставить перед московсько-большевицькою імперією швидко зростаючі вимоги, яких не можуть задоволити методи, запозичені у Чінгісхана. СССР не існує у порожнечі, а має потужних і модерніх суперників на Заході і Сході. Щоб оправдати свою диктатуру і національне поневолення інших народів, московські вожді потребують постійно доказувати, ніби їхня ідеологія стойть мо-

рально вище, ніж їхніх противників, що їхня політична лінія „прогресивніша”. Швидкий ріст воєнної техніки, науки і знання у всьому світі вимагає від СССР, що має амбіції підкорити собі всю земну кулю, та ще й міжпланетні простори, перегнати Захід у тих ділянках. Для цього потрібна загальна й висока освіта для виховання маси вчених, техніків, інженерів, військовиків, адміністраторів. А це доводить до парадоксальної ситуації: чим більше поширюється освіченість серед населення, тим більше можливостей для поширення всяких ідей, що не збігаються з офіційною ідеологією СССР. Сьогодні в добу близькавичної комунікації, в еру ракет, радіо, телевізії неможливо відгородитися від впливу ідей ззовні, як це ще можливо було за Сталіна, в початковій стадії індустріалізації СССР і загальної малограмотності.

Тим то враз із „відлигою” після смерті Сталіна починається і нова доба у відносинах всередині московської імперії. Проведене з тактичних мотивів здобуття популярності серед партійної маси і населення СССР, розвінчання „культу особи” Сталіна Хрущовим і започаткована „десталінізація” методів правління сколихнули всією комуністичною системою. Повстання в Східному Берліні, Познані, Будапешті започаткували процес розпаду монолітної більшевицької системи. Т. зв. сателітні держави крок за кроем почали поширювати свої куці автономії, а Китай так, як перед тим Югославія, і зовсім заявив про свою повну незалежність від Москви. Щождо „національних” республік в СССР, то московський централізм не допускає ніякого реального збільшення їх прав, хоч на папері, особливо за Хрущова, проведено деякі маніпуляції, щоб створити враження „поширення прав національних республік”, такі, як, наприклад, експерименти з децентралізацією деяких міністерств, творенням т. зв. економічних районів і рад народного господарства, і різних формальних реформ в управлінні сільським господарством і промисловістю.

Збройна боротьба за незалежність України, ведена ОУН-УПА головно на західноукраїнських землях в 40-их роках, не закінчилася смертю Головного Командира УПА Р. Шухевича-Чупринки. Як свідчать різні документи очевидці, ще до 1952 р. тут і там діяло зброй-

не підпілля УПА. Поодинокі бойовики, як, наприклад, на Волині Олійник, діяли донедавна.

Після того, як замовкла зброя, тягар змагу перенісся з площини фізично-мілітарної сили у площину політичну й культурно-духову. Ідеї УССД не згинули, як її носії на полі бою, ані в казаметах НКВД чи в концтаборах Сибіру, вони живуть в гущі народу далі. Та в обличчі смертельної загрози національного омертвіння, винародовлення, заляканості й нищення національної пам'яті, викривлення його культури й духовості, найближчим завданням перед патріотично наставленими одиницями стояло зберегти національну субстанцію, будити народ з паралічу думки, розтопити довголітній льодовик збайдужіння до національного, який виріс, здавалося б, нерушимою горою під холодними подувами вітрів із півночі, глибокого розчарування від брехливої пропаганди про УССР як „українську суверенну державу”. Очевидно, що найбільші можливості щодо цього мали ті, які, бувши фаворизовані режимом, могли до певної міри висловити хоч піссловом свою думку.

Після довгих років „казъонної” писанини і графоманії, коли навіть такі гіганти як Тичина і Рильський заломилися і платили щедру данину Москві найвними віршами про партію, Леніна і Сталіна, мов яскраві метеори блиснули на українському небосхилі незвичайні своїм стилем і подекуди думками твори молодшої генерації українських поетів і письменників, т. зв. шестидесятників: Ліна Костенко, Іван Драч, Микола Вінграновський і багато інших. Вони показали, що українською мовою можна писати не тільки на замовлення оди вождям і прославляти партію, але можна писати також оригінальні твори, де речі називається своїми правдивими іменами, або є хоч натяки на правду. Серед них може не найбільший літературним хистом, але найбільший своюю принциповістю і характером, своюю громадянською відвагою був Василь Симоненко, який став пробойовиком нового покоління лицарів слова, борців за духове відродження української нації, свідому свого теперішнього й майбутнього.

Хоч Симоненко і не міг зовсім відірватися від свого оточення, бож виріс він у затхлій атмосфері сталінщини, треба подивляти його самостійність думки, проникливий вгляд у забріха-

ність підсоветського життя, його патріотизм, що в суті речі сходиться з українським націоналізмом. Що Симоненко не був чужий ідеям, які до того часу були більше поширені на західних землях, можна побачити з його вірша, присвяченого Львову, де він висловлює йому свою вдячність, поклін і подив.

Цей час (кінець 50-их початок 60-их років) — період хрущовських бюрократичних „реформ”, час, коли Хрущов і Мікоян заявляли про те, що „у нас вже немає політичних в'язнів”, знаменувався на Україні рядом таємних політичних процесів. Щойно згодом світ довдався про засудження на смертні карі або довголітнє ув'язнення в 1961 р. у Львові групи членів Української Робітничої Селянської Спілки, або т. зв. правників, між ними відомих Лук'яненка і Кандиби, які домагалися виходу України з ССР. Так само довгий час лишалися невідомими широкому українському суспільству смертні засуди т. зв. Ходорівської групи в 1959 році, Українського Національного Комітету у Львові в 1961 р. та Об'єднаної Партії Визволення України (1958 р.) в Станиславові. Випробуваними сталінськими методами Москва намагалася здушити в корені всякий прояв зорганізованого в більшій чи меншій мірі націоналістичного руху, зародки підпілля, яке частинно черпало із традицій боротьби ОУН-УПА.

Натомість стихійне нарощання національно-патріотичних настроїв серед інтелігенції і студентства на Осередніх і Східніх землях в той час режим старався гасити різними заборонами, перешкодами та адміністративними заходами. І так, коли у Києві створився в 1962-1963 роках Клуб Творчої Молоді, де гурт молодих свідомих українських патріотів гуртувався навколо дому Алли Горської, влада закрила цей клуб.

У 1964 р. голосною в Києві стала справа знищення адміністрацією шевченківського вітражу в Київському університеті, який виготовила Алла Горська разом з Семикіною, Панасом Заливажкою та Галиною Севрук. Московські шовіністи в центрі української науки зайшов так далеко, що руками Погружальського в травні 1964 року підпалили бібліотеку АН УССР, де згоріли рідкісні українські видання й архіви. Цей злочин обурив патріотичну інтелігенцію, зокре-

ма молодінь, і з цієї нагоди Масютко пустив в обіг обвинувального листа.

Під кінець 1964 р. з'явилася одна з перших ластівок „Самвидаву” на Україні „Щоденник” Василя Симоненка, який дістався закордон і був опублікований. В грудні 1964 р. відбулося в Києві зібрання друзів Симоненка, яким провадив Вячеслав Чорновіл, а слово про поета, що помер рік раніше, виголосив Іван Дзюба. В січні 1965 р. відбулося, теж у Києві, офіційне зібрання з нагоди 30-річчя з дня народження Симоненка, яке стало віховою подією. На вечорі полум'яне слово про Симоненка виголосив Іван Дзюба, підкреслюючи значення поета для відродження національної гідності українського народу, картаючи всяких „перевертнів і лакиз”, особливо поміж письменниками-опортуністами, вислужниками шовіністичного московського режиму. Ця промова викликала „бурхливу реакцію присутніх” і розійшлася в „Самвидаві”. Її опублікував український журнал „Дукля” в Чехо-Словаччині, а звідти вона дісталася на сторінки української закордонної преси.

Московські лакеї відповіли в „Літературній Україні” в квітні того ж року листом поета М. Негоди „Еверест підлости” і зфальшованим листом матері Симоненка, в яких роблено донос на провідного українського критика І. Світличного та інших.

Це ще долило оліви до вогню і український „Самвидав” почав розцвітати буйним цвітом. Поширювався, наприклад, памфлет Масютка „Відповідь матері Симоненка, Галині Щербань”.

Нова московська кліка під проводом Брежнєва, Коснігіна, Подгорного, що прийшла до влади скінувши Хрущова, вирішила вдарити по керівних діячах громадського руху в Україні. Між 24 і 28 серпня 1965 р. заарештовано в різних місцевостях України щонайменше 25 національно найактивніших інтелектуалістів, студентів і т. д. на чолі з І. Світличним.

Як тільки вістка про ці арешти розійшлася по Україні, посыпалися протестаційні заяви й листи. 4-го вересня в кіні „Україна” в Києві Іван Дзюба публічно закликав громадянство протестувати проти арештів і обшуків. Його виступ підтримав Вячеслав Чорновіл.

(Закінчення на стор. 21-ї)

Юрій Тис-Крохмалюк

ЗНАТИ, ЩО ПРО НАС ДУМАЮТЬ

Кожна нація і держава старається зібрати як найбільше матеріалів, що відзеркалюють погляди визначних людей про неї, дбає про позитивну суспільну опінію засобами пропаганди, культури, літератури, міжнародних контактів.

Наша Батьківщина не має змоги дбати про світову опінію, бо до цього не допускає ворог. Наша еміграція не має для такої діяльності ні відповідних засобів, ні подостатку відповідних людей. Робимо, що можемо, нотуюмо оцінки чужинців, але не маємо певності, чи всі вони правдиві і чи з ними рахуються політичні чинники найвищого степеня, тобто ті, що вирішують світові події. Мусимо ствердити, що протягом десятків років українська справа не має сприятливої політичної атмосфери. Але це не повинно доводити нас до депресії, бо ми — у боротьбі, а в боротьбі може бути всяко.

Хочемо подати тут кілька оцінок визначними особами української справи, які не використали своєчасно, бо про них не знали. Приклади вибрано з річників журналу „Україна”, що появлявся у Парижі під редакцією проф. д-ра Іллі Борщака.

1912 року російський політик і державний діяч М. Мілюков писав до свого французького друга:

„Наша адміністрація створила малоросійський рух... Нещастя хотіло, щоб існувала Галичина. Ті, що невдоволені в Малоросії, відходять туди, щоб там переводити агітацію проти нас... А що станеться на випадок війни?”

Німецький амбасадор у Римі Маккензен відвідав під час війни свого батька, визначного полководця ХХ століття. Батько, визначний стратег з першої світової війни, який мав тоді 94 роки, сказав синові:

„В Україні ми могли б мати по своему боці цілий нарід для боротьби з большевизмом. Україна багата і войовнича нація. І ми прийшли туди: Україна — німецька колонія, німецька раса — вища раса... І ось наслідки: Україна стала противінімецькою, а завтра допоможе большевикам прогнати нас!”

Про французького ученого світової слави Рене Груссе, що помер 1952 року, проф. І. Борщак пише у своїй статті:

„Можу вже сьогодні сказати, що Груссе брав у мене приватні лекції української мови, бо хотів досліджувати історію України. Що спонукало його до цього? Думаю, що дії УПА”.

Напевно можна було б зібрати багато більше подібних інформацій про наставлення до української справи визначних людей з часів другої світової війни і теперішніх політичних провідників. Усе це було б поважним матеріалом для історії української визвольної політики нашого століття, який міг би дати нам напрямні для розв'язування складних ситуацій у майбутньому, дало б змогу бути приготованим на різні можливості.

Польський письменник Гласко писав:

„Давніше російські революціонери виконували атентати на царів, як тиранів. Одні гинули від бомб, інші — на шибеницях. Але, — дивується Гласко, — не прийшло їм на думку: що ж далі? Чайже прийде другий сатрап, а згодом владу перебере один з їхніх змовників. І тоді апарат терору стане такий перфектний, що й тисяча бомб не справлятиме враження на бюрократію!”

І справді, зростає терор, але зростає й свідомість народу, і вдосконалюються методи боротьби. Нема вже ні Малоросії, ні малоросів, залишилися замість них ще тільки конъюнктуристи, які, зрештою, існують існують серед усіх народів світу. Та від них мало користі ворогові. Україна не та, що була з початком нашого століття. В міжчасі існували і боролися українські дивізії у визвольних війнах, існувала УПА, І Дивізія УНА, військові і напіввійськові формування, які діяли в рямках національних організацій.

На противагу тим, що мріють про світову владу, осянену шляхом мирних зусиль чи, що більше правдоподібно, великою світовою війною з конкурентами, мусимо мати свої концепції, тобто плянувати і діяти так, як належить „багатій і войовничій нації”.

Д-р Михайло Кушнір

ПРОБЛЕМИ ПЕРЕД НАМИ

(Продовження)

ІІІ. ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ І ДУХОВОГО ЖИТТЯ

3. Людина і правда

У середньовіччі розуміли правду як вираз панівного в дійсності ладу. Отже, правда була законом Бога, Його волею. І завдяки цьому правда мала не тільки пізнавальну, але й моральну вартість. Правда просвічувала і правда визволяла від злого. Тому шляхи, які вели до правди, не були ніколи визначувані виключно інтелектуальним зусиллям. Звідси роля, яку надавано окресленому рівневі особистого життя в здобуванні правди, значення любові в пізнаванні, важливість ласки й об'явлення.

Новітня доба протиставиться цьому розумінню правди. Першим, хто це виразно робить, був Ф. Бекон (1561-1621). На його думку, правда є знаряддям володіння людини в світі. Доходимо до неї шляхом праці і співдіяння, і особливо шляхом стосування нових знарядів, що скріплюють справність людського розуму. Також і Декарт (1596-1650) протиставиться традиції. Він знаходить критерій правди у самостійному зусиллі розуму, в критичній медитації, яка веде до ясних і окреслених цілей.

На цих двох шляхах, беконівському і декартівському, новітня доба окреслює правду. З беконівської традиції виводиться утилітарно-інструментальне розуміння правди. Воно поволі скріплювалося в зв'язку із змінами новочасного життя, а особливо з розвитком природничих наук і нових господарських метод. Техніка й еugenіка, як оволодіння природою і людиною, ставали уосібленням найвищих пізнавальних досягнень і постачали єдині критерії правди. Кодифікацією цих зasad і надій стає у філософії прагматизм.

З декартівської традиції виводиться розуміння правди, як людської інтелектуальної конструкції. Часто підкреслювані противенства емпіризму й раціоналізму не є суттєві в цьому звязі: обидва ці напрями співдіють, особливо в XIX сторіччі, в утриманні і розгортанні понят-

тя правди, цілковито протиставного давньому. Шляхом до правди стає мислення і дослідження, зоб'єктивізоване і звільнене від усякого зв'язку з позаінтелектуальною сферою людської особи. Натомість сама правда перестає відзеркалювати буття, стаючи інтелектуальним рахунком, може навіть фікცією, що оплачується, чи пак має значення тільки у вислідах дослідів.

А втім, обидві ці концепції правди, з яких кожна виступала в багатьох різних зформульованих, — протиставлялися взаємно аж до початків XIX сторіччя. Але відтоді вони почали в'язатися між собою чимраз щільніше. Це сталося за справою історичного мислення. Історизм учив розуміти дійсність і людський розум як такі, що постійно розвиваються. Отже, як не розуміти б правду, чи як знаряддя діяння, чи як витвір людського розуму — в обох випадках треба було розуміти її історично.

Таким чином правда ставала тільки усвідомленням історичного стану людства, а цей стан охоплював не тільки форми буття, але й форми мислення. Від Ренесансу зростав у силу процес усамостійнювання людини в поступуванні і мисленні від позалюдських сил. Розуміння правди, як знаряддя діяння і розуміння правди, як витвору розуму, були різними виявами цього процесу, істоту якого еповні виявив історизм у XIX сторіччі. Завдяки цьому обидва ці шляхи, раніше розділені, почали об'єднуватися. Раціоналістичну традицію Декарта відновив у XIX сторіччі Гегель (1770-1831), а емпірично-утілітарну традицію Бекона — Маркс (1818-1883). Але між Марксом і Гегелем немає вже такої великої різниці, як між Беконом і Декартом. Бо для обох правда є тільки усвідомленням історичного стану людства.

Цю зasadу боронив історизм впродовж цілого століття. Наприкінці століття прийшов йому з допомогою соціологізм, який шляхом історичних дослідів поглибив розуміння правди, як виразу суспільного стану в окреслених умовинах. Противенство раціоналізму й утилітаризму ста-

вало ще більше неістотним: думка і знаряддя віднаходили свої спільні, глибші джерела.

Таким чином у XIX сторіччі доконується зі-сполення обох, раніше протиставних способів розуміння правди, а водночас і виявлення їх найістотніших консеквенцій.

У правді, схопленій як знаряддя дії, і в правді, схопленій як витвір людського розуму, перестав висказуватися — як це було раніше — цей надлюдський лад, який становив для людини закон. Правда — це була свідомість нашого, людського світу: наших діл, наших діянь, наших думок. Чи належало шукати її справджену у техніці, чи в логіці, завжди це були наші справдження, що зовсім не сягали до самої істоти буття. Не можемо пізнати речі самі в собі — казали ідеалісти різного типу. Зовсім не потрібно їх пізнавати — казали утилітаристи й прагматисти — нам вистачить, коли потрапимо орієнтуватися в наслідках.

Зірвання з традиційною, реалістичною концепцією правди йшло впарі з перекресленням її морального значення. Воно було базоване на переконанні, що правда висказує закон буття, що зобов'язує людину. Але, коли правду замкнули в сфері успішності діянь або в сфері думкової правильності, вона перестала бути інстанцією, що вирішала і вимагала, вона стала предметом сумнівів і осудів. Вона перестала в'язнити цілу особу людини, як це робила тоді, коли була знаком зобов'язуючого закону. Вона ставала витвором збірної і зорганізованої праці, вислідом інтелектуального зусилля, яке розуміли як незалежне від інших сфер людської істоти.

Але на обох шляхах чигали небезпеки. Звільнення думки з пут традиційної доктрини реалізму спричинилося до того, що думка здобувала необмежене довір'я до себе самої. Це ставало підставою доктринерства, що є найістотнішою властивістю новочасного мислення. Натомість відділення думки від позаінтелектуальних сфер людської особи вело до раціоналістичної зарозуміlosti, що перекреслює всякі інші варгості і врешті вияловлює так само і мислення.

Протест проти цієї односторонності підняли іраціоналістичні течії. Еже в добі романтизму вони вказували на те, що тільки „серце” веде до правди. Пізніше вони послуговувалися по-

няттям інтуїції. Вони з'єднували собі визнавців серед людей, знеохочених тіснотою інтелектуалістичного доктринерства.

Але вони загрожували своєрідними небезпеками. Чим сильніше вони протиставлялися раціоналізові, тим охочіше ставали по боці теорії про подвійну правду. Її підвалини в новітній філософії поклав Джованні Б. Віко (1668-1744), кажучи про правду розуму і правду волі. Іммануель Кант (1724-1804) викінчив цю теорію, відділяючи проваллям практичний розум від теоретичного. Практичні правди починали шукати собі позаінтелектуальні оправдання в силі почувань, у пристрасті змагань, в успішності виконування чинів. Іраціоналізм здобував собі таким чином — залежно від обставин — біологічне або соціологічне забарвлення: правда ставала виразом і установленням волі, волі життя, як у Артура Шопенгауера (1788-1860), волі сили, як Фрідріха Ніцше (1844-1900), волі пролетаріату, як у марксизмі, волі раси, як у тоталітарних націоналістів. Правда відривалася таким способом від особового досвіду й відповідальности, ставала попросту мітом.

В культі мітів — найбільше типовому культі сучасної доби — знаходимо другий бігун цього самого відступства від правди, першим бігуном якого було доктринерство. Доктринерство є виразом здегенерованого раціоналізму, подібно як міти є виразом здегенерованого іраціоналізму. Людина перекидається сьогодні з одної крайності в другу, але жадна не приносить їй визволення. В обох випадках вона грішить проти правди так само, хоча в різній формі.

Наше завдання — побороти шкідливий розділ раціоналізму й іраціоналізму, який стався на порозі новітньої доби, і шукати шляхи з'єднання обох цих елементів, об'єднаних колись і в Греції, і в християнському середньовіччі, та пов'язати їх із внутрішнім досвідом і моральною відповідальністю конкретної людської особи. Тільки на цій дорозі можливе очищеннякоїнії з цих метод шукання правди. Хочемо в ньому побороти помилки раціоналістично-іраціоналістичного прагматизму й історизму. В правді — як колись — має виявиться суть буття, а шлях до правди має — як колись — вести почерез різнобічне зусилля повної людини. До цього змагають у сучасній філософії течії, які віднов-

люють становище християнського реалізму, течії, що підkreślують пізнавальну вартість інтуїції, пересвідчень, почувань, течії, які зв'язують пізнання з моральною екзистенцією людини. Вони становлять чимраз живіше горюче вогнище сучасної думки. Біля цього вогнища стойть теж український християнський націоналізм. Свідчать про це хоча б тільки твори Дмитра Донцова: „Правда праділів великих”, „Дух нашої давнини”, „Хрест проти диявола”, „Незримі скрижалі Кобзаря”.

**

Впроваджуюча лектура: Jacques Maritain: „Science et sagesse” (1932).

Поглиблююча лектура: E. Le Roy: „La pensee intuitive” (1930) — M. Meyerson: „Du cheminement de la pensee” (1931) — L. Brunschvig: „La progres de la conscience dans la philosophie occidentale” (1927) — M. Heideger: „Vom Wesen der Wahrheit” (1943) — K. Jaspers: „Von der Wahrheit” (1947) — M. Grabmann: „Der göttliche Grund der menschlichen Wahrheiterkenntnis” (1924).

4. Переможення поверхової екзистенції

Знаменом християнського погляду на світ було переконання про незнищенну вартість душі. Що людина не робила б у житті, вона передусім повинна турбуватися про істотну й безсмертну частину власної особи. Що з людиною не трапилося б, — вона завжди зберігала свою душу, як свою найвищу вартість, недосяжну ззовні. Її життя і діла прямували у вічність. Тягар метафізичних турбот був найбільшим її тягарем, що потрясає до глибин і видвигає найповажніші вимоги.

Новітні часи розбили цю концепцію. Життя людини починало змінювати свій характер. Метафізичні турботи уступали земним турботам. Прямування до вічності заступило поринання в дочасність. Глибокий і потрясаючий сенс слів „я є” линяв чимраз більше. Людина Європи почала переживати своє власне існування чимраз більше поверхово, і то тоді, коли вона була в службі чогось, як і тоді, коли вона турбувалася тільки про себе. Вона віднаходила його зasadничий зміст у речах і процесах, тільки частинно зв'язаних із покликанням людської особи. Мати — посадити, панувати, діяти, знати —

оце були чотири головні форми, в яких людина на найохочіше переживала своє існування.

Слово „мати” найраніше причарувало найширші круги. Численні й розгалужені були його коріння в давніших епохах, але щойно в XIX ст. воно стало панівною силою. Культура цих часів розвивалася під владою духа посідання. В ділянці стосунків між державами і між суспільними верствами, в скріплюванні ролі господарських чинників, у найбільше відомих ідеологічних і філософічних течіях — ідеї посідання і користей та боротьби за них здобували найважливіше значення. В тій атмосфері виховувалася людина. Посідання і поширювання стану посідання почало ставати головною справою. А втім, тільки завдяки посіданню був можливий доступ до багатьох консумційних дібр життя, а також і здобуття значення, впливів, призначення. В опінії оточення і в своїх власних переконаннях людина була кимсь тому, що щось мала. Демократичні течії не потрапили переломити тієї засади оцінки вартостей. Часто вони навіть визнавали їх слушним знарядом здійснення власної програми: через поширення посідання вела доступна кожному дорога суспільного авансу. Ті обставини витискали своєрідно тавро на психіці людини. Начальну роль здобувало в ній усе те, що було зв'язане із сферою посідання і боротьбою за неї. Не „я є кимсь”, але „я маю щось” ставало керівним чинником. Стосунки поміж одиницями набирали у великій мірі відповідний характер. Більшій ставав спільноком або конкурентом, працівником або працедавцем, продуcentом або консументом. Заникало розуміння для інших оцінок і вартостей у житті одиниць і в їх взаємних стосунках.

Своєрідною відміною культу посідання був культ володіння. І він має свої давніші джерела, але щойно в новіших часах він здобув більш самостійне і загальніше значення. Володіти речами і людьми — це видавалося ідеалом гідним звеличування в епосі культу боротьби й сили. В господарській ділянці давніші мотиви особистого зиску уступали першоства амбіціям влади і значення. Цей характер велико-капіталістичного господарства став яскраво чітким у ХХ сторіччі. В критиці парламентарної демократії, в обожуванні мілітаризму, в розу-

мінні суспільного життя (як боротьби) проявлялися ті самі засади культу панування. В тій атмосфері формувалися переконання, що істотою людини є влада, яку вона має над близкими і світом. Людина ставала кимсь тому, що панувала над кимсь. Я є — це значить я паную. Чинники, пов'язані з прямуванням до влади і панування, здобували головну роль в психіці і у характері. Близький ставав ворогом або союзником, а всі культурні вартості тільки знарядами боротьби за владу. Між прагненням могутності і страхом перед пониженнем проходило людське життя. Багато напрямків філософії і психології скріплювали ті переконання і затиснювали ще більше овід бачення інших можливостей, іншого значення життя одиниць, іншого сенсу і взаємних стосунків.

Звільненням із тенет посідання і володіння мав бути культ діяння. Його динамізм протиставлявся консумційній поставі: вчив цінувати все відновлюване зусилля, а не користі, які пливуть зі стану посідання. Культ діяння мав теж побороти фальшиві прагнення до влади. Вчив бачити вартість життя в процесах, у змаганнях, а не в пануванні. Він виступав у різних формах: як ідеологія праці, як звеличування творчості, як гасла політичної або суспільної акції. Діяння не є поняттям однозначним. Воно охоплює різні можливості. При найміні три з них виявилися з великою силою в новітній добі: праця, творчість, суспільно-політична акція.

Різнопідні течії, в житті і в теорії, підкреслювали значення тих різних концепцій діяння. Сюди належать ідеології праці, умові напрями, що звеличують творчість великих одиниць та змагають до визволення творчих здібностей в кожному, належать врешті всі гасла безпосередньої акції, революційного діяння, суспільної і політичної служби. В усіх тих напрямах людина стає утотожнена з власним діянням. Я є — це значить працюю, творю — організую і т. д., я є кимсь тому, що працюю над чимсь, що творю щось, що веду якусь акцію.

Але тут може доконуватися подібне загублення людини, як у атмосфері культу посідання або під чаром прагнення влади. Всі людські сили зосереджуються в зовнішній діяльності. Її успішність стає мірою людини. Але цим саме шляхом наближаємося до нової неволі, до не-

волі пересадного активізму. Праця, суспільно-політична акція, навіть творчість можуть стати мовою, що поглинає людину. Новітня доба дас багато прикладів, що свідчать про винищення людських сил, втягнення у ярмо об'єктивної діяльності. А консеквенцією цього стану речей стає теж і обниження рівня самої діяльності. Тому між людиною і діяльністю мусить бути встановлена властива гармонія. Вона спирається на переконанні, що істота людини не криється у діянні, але вона в ньому тільки певним способом виявляється. Не людська одиниця з діяння, але діяння з одиниці черпає свою вартість.

Оборону людини від тих усіх спокус: посідання, влади, діяння — обіцяли гасла знання. Едукація мала бути тією силою, яка нівечить усі поверховні форми людської екзистенції і виявляє істотну, глибшу, тривалу, ціннішу. Гасла: мати, панувати, діяти, — не можуть встояти супроти чару гасла: „знати”. Педагогіка й теорія культури, ідеології інтелігенції, апостоли демократії гаряче боронили це гасло, бо вони вірили, що тільки воно запевнює вихід із замотань сучасного життя, що випливають із негідних людини пожадань посідання і влади, поверховності амбіцій діяння. Але й едукація легко сходить на манівці. І вона також може підпадати спокусам об'єктивізму. Знати щось — це не значить бути кимсь. У XIX сторіччі виявилося різнопідніми шляхами розходження між сферою відомостей і повним існуванням людини. Особливо педагогіка культури й особовости багатократно підкреслювала небезпеки, які можуть виникати для людської особи з непоміркованого поширення засягу знання. Також і теорія культури, які противстають раціоналізмові, радо унагляднювали ті небезпеки. Я є — це означає якусь дійсність складнішу, а водночас більше всесторонньо відповідальну.

Сучасну епоху характеризує усвідомлення тягару й небезпек того загублення особовости людини в сітях посідання, влади, діяння, знання. Це загублення виявляється в різних видах: буває втечею від власної особовости й її глибших покликань, втечею до легкого і до вигоди консумційного, суб'єктивістичного вегетування; буває примусовою неволею, накиненою визиском, несправедливістю, силою; буває врешті добровільним відданням себе в службу світу об'єк-

I. Вовзук

СЛОВО ДО УЧАСНИКІВ ХІ КОНГРЕСУ УКНА

(6-го жовтня 1972 р.)

Вельмишановні Члени Президії, Делегати Конгресу, Дорогі Земляки!

Мені запропоновано висловити перед Вами свої думки про українську дійсність. Кажуть: що кому болить, той про те й говорить. Мені болить і пече та дійсність, яку накидає Україні, її народові московський большевизм, перетворивши Україну з самостійної держави на „суверенну” колонію. Я певний, що ту дійсність боляче сприймає кожний із Вас.

Із скупих вісток, що доходять до нас з „того берега”, знаємо, що на просторах московського царства, в яке включено і Україну, іде „велика битва за врожай”. Цього року вона особлива, бо кліматичні умовини, як горлає советська преса, спричинили великий недорід. В Україні врожай зібрано, велику частину його забрала держава, отже виконано „першу заповідь”, а скільки лишилося для потреб населення і господарських — не знати. Мабуть, неспроста в

тивізму, із затраченням відповідальності й особового труду. Визволення людської особи з того всього стає гаслом сучасної епохи. Слово „я є” здобуває метафізично особовий сенс, і щойно тоді духове життя і процес едукації здобувають точку зачепу. Щойно тоді людина, вступаючи в зовнішній світ, входить у нього тому, щоб збагачуватися трудами і гартуватися проблемами; не тому, щоб загублюватися. І на досягненні цієї постави засновується остаточне завдання і сенс едукації.

**

Впроваджуюча лектура: Blaise Pascal: „Pensees” (ed. H. F. Stewart — 1950 — with Engl. trans) = Daniel Rops: „La monde sans ame” (1932).

Поглиблююча лектура: Johan Huizinga: „ Homo ludens” (1938) = Gabriel Marcel: „Etre et Avoir” (1935) = L. Brunschvieg: „De la connaissance de soi” (1931) = J. Chevalier: „La vie d l'esprit” (1931) = R. Allecs: „Das Werden der sittlichen Person” (1935) = Th. Haeger: „Was ist der Mensch?” (1933).

кінці жжив, коли по степах України ще лунало заготівельне „давай, давай”, уславлений депутат і аж тричі орденоносець Гіталов заговорив у пресі „на українском языке” про ощадження хліба, закликаючи населення повести рішучу боротьбу з тими, що „розвазарють хліб”. Очевидно, цим Гіталов з наказу московського штабу підготовляє населення до чергових труднощів.

У цей час на полях нашої країни ведеться битва й за „другий хліб”, як названо урядово там картоплю. На неї теж недорід — і по містах довгі черги. Не дивно, що міське населення намагається забезпечитись картоплею на зиму, не вірячи соціалістичним постачальникам. „Комсомольская Правда” у вересні писала, що шахтарі Донбасу і робітники харківських підприємств, як і інших міст, самі організують заготівлю „другого хліба” на зиму. Озброївшись відповідними документами з печатками завкомів, шахткомів та інших комів, вони вантажними автами їдуть на Курщину, либо на, картопляну область, щоб купити там картоплю у селян-колгоспників, очевидно платячи за неї в кілька разів більше, як встановлена заготівельна ціна.

Заготівельники обурені, а голова виконавчого комітету Курської області, назвавши цих робітників „неорганізованими заготувачами”, заборонив вивозити картоплю з області, мотивуючи тим, що цього року картопля хворіє на рака. В області створено спеціальні загони, які разом з „дружинниками” чатують на авта робітників, щоб відібрати картоплю, вирощену на присадибних ділянках колгоспників. Це так нагадує заготівлю 20-их років, на початку творення імперського комплексу СССР, після завоювання „багнетами півночі” національних республік, що виникли в національних революціях на просторах розваленої Російської імперії.

Як бачимо, імперська система колективізму в сільському господарстві і на 50-му році існування імперії неспроможна забезпечити населення України навіть картоплею. Не картопля, а система московського соціалізму хвора на рака.

Наш Конгрес зібрався в рік, коли всевладна комуністична партія, власне ЦК КПСС, у 50-ту річницю створення ССР, намагається утвердити в Україні і в інших національних „республіках” замість союзності (бодай на папері) унітарне єдинодержавство. Як знаєте, 50 років тому з незалежних республік Української, Білоруської, Російської і Закавказької Федерації (Грузія, Вірменія і Азербайджан) створено союзне об'єднання під вивіскою ССР. Нове твориво, яке дехто вважав союзною державою, а дехто союзом держав, стало початком відновлення у формі ССР большевицької імперії, розваленої в національних революціях.

Півстоліття існування імперської потвори ССР — це півстоліття боротьби московського великорадянського державства з українською національною ідеєю, як і ідеями інших націй, силою включених в той комплекс. Цей рік ЦК КПСС проголосив роком ювілейного свята „советського народу”. Саме свято припадає на 30 грудня, а цілий рік всі закутини червоного царства трясе лихоманка єдинодержавства, яке накидають і впоюють різними адміністративно-політичними, урядово-інформативними засобами людям поневолених націй, воюючи з українським і іншими націоналізмами. Урядова преса настирливо підкреслює, що ССР „не є конгломератом республік, а є єдиною державою”, з органічною єдністю націй і народностей.

Постанова ЦК КПСС „Про підготовку до 50-річчя створення СРСР” („Коммунист”, ч. 3 1972), стверджує, що за роки будови соціалізму вже буцімто „постала нова історична спільність людей — радянський народ”, наказує всім і вся ту фікцію-міт накидати і впоювати людям поневолених націй. Для чого? Щоб відчужити їх від своєї рідної нації і батьківщини, вбити в них почуття патріотизму, любов до своєї вітчизни, а защепити любов до советського „отечества”. На міттворення большевики мастаки. Вся будова їхнього соціалізму, як і т.зв. „демократія”, якою прикривається сатанинську деспотію і тоталітаризму, є суцільним фальшем. Та міт про „єдиний радянський народ”, як „нову історичну спільність”, особливий. Його придумано як засіб, що має допомогти всевладному ханатові-партиї здійснювати марення про ліквідацію націй через творення „органічної єд-

ності” навколо московського ядра. Ця фікція має допомогти партії розчинити нації, найбільшу культурну історичну категорію людства, у великопростірному морі московського большевизму.

Не випадково ж на 24-му з'їзді КПСС „другий Ілліч” і „бровоносець”, як кличуть Брежнєва, звеличуєчи російський народ, серед багатьох прикмет підкреслив „його глибокий інтернаціоналізм”. Тепер ми знаємо, що за зброя той інтернаціоналізм, якого всевладний ЦК партії поборює національну ідею, воюючи з українським націоналізмом, намагаючись розчинити поневолені нації в інтернаціональній большевицькій калюжі. Не нове то марення. Воно давнє, як і московський імперіялізм. Поет московського великорадянського А. Пушкін у роздумах про майбутнє російської імперії запитував: „Чи зіллються слов'янські ріки в русському морі? Чи висохне воно? Ось питання!”

Як знаємо, в національних революціях після розвалу російської імперії нації, в тому числі і українська, створили свої національно-державні течії незалежно від русского моря. Створенням імперського комплексу, після збройно-політичної „советизації” України та інших республік, большевики намагаються повернути національні течії в „руsske more”. А в ювілейний рік — 50-ліття існування ССР — ЦК КПСС плянусі залишки союзності, бодай паперової, замінити унітарним єдинодержавством, в якому тільки російська мова вважається мовою „справжньої освіченості” і „вершком мовної культури”, як твердить офіціоз партії „Правда”.

Політична програма, яку стараються здійснити большевики, є нечуваним в історії вандалізмом. Вона спиняє поступ людства. Уніфікація націй, про яку маячать у Кремлі, збіднить людство, бо кожна нація, навіть найменша, як висловився А. Солженицин у нобелівській промові, „тайт у собі особливу грань Божого помислу”. Над уніфікацією посилено працює советська адміністративно-політична машина. Вчених зобов'язано знайти „наукову” словесну діялектичну форму для оправдання сатанинського задуму. Імперські пси, а коло них малоросійські цуцики намагаються витіснити національну ідею, впомповуючи людям „інтернаціоналізм” московського народу.

Національна ідея, яку так поборює КПСС, вовчуючи з українським націоналізмом, була, є і буде унапрямлюючою, провідною в житті української і інших поневолених націй. Пройняті нею національні сили в Україні ведуть боротьбу проти відчуження людини від нації. Змагається за повноту суверенного державного і культурного життя нації, за повноту її духовово-творчих виявів, за повноту суверенного внеску національного генія в скарбницю всього людства з Києва, Львова, Харкова, а не через Москву з допискою „на українському языке”. Національна ідея не звужує і не обмежує духовової творчості, не витісняє і не пригнічує її, як то роблять в царстві большевицької сатанії, спираючись на „глибокий інтернаціоналізм” вибраного народу. Вона вбирає і акумулює шляхетні загальнолюдські ідеї в духову скарбницю нації, перетоплює їх у національному кліматі і збагаченими повертає людству.

Вістки про боротьбу між двома противставними світами в Україні доходять і до нас. По-різному ми сприймаємо їх. Люди підшкірної вдачі, відштовхуючись від цієї боротьби, кажуть, що УККА має найменше уваги приділяти Україні, а найбільше дбати про збереження нас в американському світі. Думаю, що дуже помилуються ті, хто так думає і хоче зі своєї печі, хоч і змодернізованої, накинути таке думання УККА. Там, в Україні, як говорить Є. Сверстюк, „перед кожним стоять різка альтернатива — бути сином свого народу або лукавим наймитом (у когось — І. В.) і мародером”. А бути сином свого народу, це означає ділами, працею звідсіля допомагати тим, які в очі ворогові кажуть: „Не здамося і не визнаємо твоїх катанинських задумів!” Звідсіля підтримувати битву в Україні, помагати національному становленню.

Що перешкоджає нам? Мені здається, що найбільшою перешкодою є недостатня політична любов до України. Маючи її на увазі, Тарас Шевченко благав Бога: „Братолюбіє пошли і єдиномислі подай”. Національне єдиномисліє супроти ворогів нашої державної волі. Всі ми любимо Україну, але в декого та любов обмежується фізичною любов'ю, в ліпшому випадку етичною, а політичної любові часто бракує. Провінційні уподобання і замилування, а то й партійна заїлість та конфенційна нетерпли-

мість, а вони ще мають місце в нашему суспільно-політичному житті, не товаришують і не живуть у згоді з політичною любов'ю. І замість братолюбія часто витворюють ворожнечу, а то й ненависть. А на ненависті, говорить В. Мороз, ніхто нічого не збудував. Правда, московський соціалізм большевики, як знаємо, будує на ненависті, але й наслідки тієї будови відомі: ні хліба, ні картоплі — і в усьому винні... кліматичні умовини.

Наш Конгрес зібрався у передріччя голодової облоги України, в 40-ву річницю, коли московська деспотія, підготовляючи розправу з українською національною субстанцією, почала плянувати знищення нашого села голодом. Закон з 7 серпня 1932 р. під невинною назвою „про охорону майна” став підставою організації голоду в 1933 р. за формулою московського „гуманіста” О. Горького: „Коли ворог не здається, його нищать”. На мою думку, XI Конгрес УККА, розважаючи над своєю майбутньою діяльністю, шукаючи способів усправлення своїх органів, мусить поважно застановитись і над тим, як сказати світові про те, як у московсько-большевицькій війні проти української нації большевики нищили її тіло, її національно-творчу інтелігенцію і душу, ліквідуючи обидві наші Церкви — УАПЦ і Українську Греко-Католицьку Церкву. А все для того, щоб утримати відновлений у 1922 р. неподільний імперський комплекс.

В цьому році совєтське сільське господарство, а з ним і вся економіка, дрейфуючи під ударами націоналізмів, знов опинилася у дуже скрутному стані. Замість передбачених за пляном 195 мільйонів тонн, потрібних для задоволення потреб промисловості і населення, імперія за обчисленням західніх фахівців не зbere й 150 мільйонів тонн. (На мою думку, зібрано буде не більше як 130-140 млн. тонн збіжжя). В московському царстві, а перш за все в Україні, де понад 40% озимих посівів пересіяно переважно кукурудзою, можна сподіватися продовольчих труднощів. Хоч „капіталістичні акули”, зокрема американські, ганяючись за зисками, і виручатимуть будівельників соціалізму, але господарчі труднощі матимуть свій вплив на посилення національно-політичного становлення в Україні, як і протирежимової опозиції в Росії.

He binchonene, nlo e 38ñsky 3 upnshahenian nra
krohpeenii e qupari 6eñerii
Hochinene, nlo e qupari 6eñerii

Alpinink — 3 Apyro. Och tak nijprosjekta Mockra jo Eponenckoi

у заборі експертін неправильнота жити мажепин західній біл-
ькою! та рік маємо місії відповідно до цієї ідеї!

Výrobního i Přemyslo.

Moskva nispataja libeza sa mrač-kratnij 36pohinx emi
Bapmaračkoro jorobopy i orlany ha te, mo uček pahon
Echne a "Yapanin kyzar", Togupuy, Hexo-Cjorobačkiny.

самостоятельной личности, есть макроэкономическая парадигма.

HOME IMPROVEMENTS

(3a) "Bictriamn Ykp. Thkkehpebi")

COBETCPKX KHNOKR

„*Ykpaihi biypohxekhna ooxojsat* ti *lpeouj,*
Ykpaihicbroro biypohxekhna ooxojsat ti *lpeouj,*
*lplpohxekhna b Ykpaihi nupogjne croj biachij
oycja“.*

B upyromy nucii mokorckoro kypchay
,,Uppka Haçpazis“ 3a 1971 D. haçpypkoraho kihos-
iectopchio Ibaşa Uppaşa „Ily zo rege“. B upomy opn-
trihaziphomay 3a cobeio jitteparyphoio komodasunireo
tbopil I. Uppa B horiteli Tecl Vkipaihkn harobointb
emliosil 3 skintta hoyym hohol Thooteen. Tleca Ykpaa-
shka, sapattarohicke jo xopooro Ceppla, rakkie: „A
bam jerehdiy posobrim samichk kaskin. Kakan pos-
moriñatohs illata, a jerehdi — jinupapam“. Cnitiis
I y temhuni B'aæeph-B'ejetehp. Cnitiis he pik i he neba.
I szaarajioch homy, muo bih yke octiin, arie to 6y-
jaia cunhoro hiy, muo omoninga nolo. Sjaabaijooch no-
my, muo bih yke nocrapipeca, arie to nocrapipeca
B'aæenhua, B'rikn nolo yb'aæeho. Sjaabaijooch no-
my, muo bih yke nocrapipeca, arie to nocrapipeca
B'aæenhua, B'rikn nolo yb'aæeho. Sjaabaijooch no-

Chiaro che la responsabilità di Marx, da qui in
città politica giornalistica è sempre più
partito y karl marxista, a tipicamente un po-
cheho conci men mocratekoro rokertrinismy. Tok
zabavahna — Sarhytn te, to do jitepca tam he sa
mora3yaxam mira nojopokhni, a tak, udo bi-
gytn "hebenhny haryty", herunyink a imen-
cprin nizchoceti cbit. A ton cbit, ak ciyimho trep-
jura Lpotopjin Chroopoda 250-ty pishnimo bi
haponjekha ahero mi morhn bishchaemo, oj-
base a kinti baromuinni i backinbunni, ak "Bun-
ni" neme

Леонід Полтава

„ГОЛОСИ З ТОГО СВІТУ” І ВАКЛ

„Ізвестия”, орган Верховного Совету ССР, проголосили „привидами” і „політичними мерцями” таких діячів, як Нгуен Ван-тью у Південному В’єтнамі або Чан Кай-шек у Національному Китаї, додаючи до списку Керенського, „російських меншовиків, вірменських дашнаків, грузинських і українських соціалістів”. У „Замітці з приводу голосів з того світу” кореспондент А. Бовін згадує також про інші соціал-демократичні партії з країн сателітів ССР, діячі й члени яких перебувають за кордоном. Усіх їх називають „Ізвестия” „політичними трупами”, однак подають, що за кордоном не зникають антикомуністичні сили: „Про розмах їх зусиль свідчить конференція так званої Світової Антикомуністичної Ліги, що відбувалася в кінці серпня у Мехіко”. Газета згадує, що в конференції взяли участь 300 делегатів із 60 країн. „Але коли уважно подивитись на присутніх, а кожний третій із них належить до відомого Американського Легіону, якщо вдуматися у зміст їх заяв і резолюцій, то характер розіграної в Мехіко вистави стає цілком очевидним. Ми опиняємося по той бік реальної політики, у світі політичних привидів”. Чому?

„Не тому, звичайно, що ми опинилися серед противників комунізму. З ними, якраз у сфері реальної, цьогообічної політики, доводиться мати справу щодня, доводиться провадити з ними довгу і вперту боротьбу. До таких противників треба відноситись серйозно, уважно, вивчати їх стратегію і тактику, критично аналізувати їхні ідеологічні концепції. Але як, навіть якось незручно, — пишуть „Ізвестия”, — у наші дні полемізувати з такою, наприклад, тезою: „Мирне співіснування — це міт, який може дати нам життя, повне небезпек і горя”, про що заявив на Конференції ВАКЛ філіппінський сенатор Хосе Рой. Газета критикує також національно-китайського діяча Ку Ченг-кана, якого до смерті лякає „наступ усмішок”, що його ведуть комуністи.

Він перестерігає „мрійників у вільному світі” проти намірів усе тих же небезпечних комуністів „підбивати одну за другою вільні країни”.

І робить висновок: „Пропозиція замінити боротьбу переговорами, хоч якими вони могли б здатись оправданими — це повне ігнорування основних протиріч в ідеях і в системах між демократією і комунізмом”. Щодо основних протиріч, — продовжує московська газета, — то почесний голова безумовно має рацію. Вони залишаються. Залишається й боротьба, якої не можна ні замінити, ні припинити переговорами. Але що можна, і що треба, і на цьому наполягають комуністи, так це те, щоб не довести боротьби двох систем до воєнних конфліктів. Якщо цю ідею приймають передові політичні лідери капіталістичного світу, то не тому, що вони „мрійники”. Мріють деякі з них якраз про щось інше. Але навіть ті „деякі” змушенні рахуватися з фактами, з реальним співвідношенням сил на світовій арені”.

У кінці „Ізвестия” визнають, що діячі Світової Антикомуністичної Ліги, ВАКЛ, хоча це, мовляв, і „голоси з того світу”, або „театр тіней”, все таки „вони ще небезпечні”: „Вони ще будуть виголошувати промови, представляти собою великих політиків, затруювати міжнародну атмосферу”, себто говорити правду про ССР і його сателітів: „Вони ще небезпечні, як небезпечною є отрута”.

Виступ урядової московської газети проти рішень Конференції ВАКЛ свідчить, що Москва не все може замовчувати і не про все може мовчати. Але „Ізвестия” таки приховали від своїх читачів одно з найголовніших рішень Мехіканської Конференції Світової Антикомуністичної Ліги, винесене з ініціативи голови ЦК АБН Ярослава Стецька і при підтримці усієї великої української делегації та великої більшості інших делегацій, а саме: боротьба провадиться й буде провадитись з іще більшою силою не проти абстрактного „комуністичного імперіялізму”, а проти конкретного „московського комуністичного імперіялізму”. А це те, що найбільше непокоїть сучасних московських „співіснувальників”, — спадкоємців погромника Києва Юрія Долгорукого і вбивці власного сина — царя Івана Грозного.

Олександр Оглоблин

КІНДРАТ РИЛЕСЬ В ЙОГО ПОЕМА „АНДРІЙ ВОЙНАРОВСЬКИЙ”

„Любов до Батьківщини безсмертна”
(К. Рилем)

250 літ тому, на вулиці імперського „вільного міста” Гамбургу, став жертвою підступної московської засідки молодий український політичний емігрант — Андрій Войнаровський (к. 1689-1740).

Трагічна доля Войнаровського. Нащадок — і по батькові, і по матері — старих і славних українських родів, він з малку був позбавлений і батьківської опіки, і материнської ласки. Під пильним доглядом дядька — Гетьмана Івана Мазепи молодий Андрій дістав найкраще виховання й найвищу освіту, яку тоді, в часи свого розквіту, могла дати Києво-Могилянська Академія. На нього чекали й князівський титул Священної Римської Імперії, і, можливо, українська гетьманська булава. Втасманичений у політичні пляни Великого Гетьмана, він був його вірним помічником і відзначився під час українсько-московської війни 1708-1709 р. Полтавська поразка примусила Войнаровського податися на еміграцію, де він провадив широку дипломатичну діяльність, скеровану проти Москви. Але вороже око пильно стежить за ним, і 12 жовтня 1716 року Войнаровського схоплюють москалі, що не спинилися перед брутальним порушенням міжнародного права.

З московських лабет Войнаровському вже не вдалося вирватися. В цей найtragічніший момент свого життя Войнаровський виявив справжню силу й велич духа. Він, що знав багато й багатьох, не сказав європам нічого, крім того, що вони вже знали.

За це вони заплатили йому довічним засланням у далеку Якутію, де серед дикої природи й напівдиких людей мусів довгі роки конати той, кому так усміхалася доля. Але й за тих страшних обставин він не заломився, не скилив чола перед мстивим переможцем, не сплямував ні своєї особистої та національної гідності, ні

Передмова проф. О. Оглоблина до другого видання історичної поеми К. Рилем „Войнаровський” в переведенні С. Гординського, випущеної в 1970 р. з нагоди 25-річчя відбудови Українського Пласти на чужині.

свого історичного імені, яке стало символом для наступних поколінь українства і всіх тих, кому дорогі були ідеї свободи й національної незалежності.

Року 1825 на Новгородсіверщині з'явилася між люді — ще в рукописному вигляді — славнозвісна „Історія Русів”, невідомий автор якої устами гетьмана Мазепи згадав про „депутата народного” Войнаровського. І того ж року в Москві побачила світ маленька — на 32 сторінки — чепурна книжечка, на обкладинці якої стояло — „Войнаровський”.

Це була прекрасна поема, що російською мовою оспіувала визвольну боротьбу України проти московського поневолення і деспотизму. Автором поеми був російський поет Кіндрат Рилем (1795-1826), відомий вже своїми творами, зокрема присвяченими історії України та її геройчної боротьби проти польського ярма. Але у „Войнаровському” вперше в російській літературі пролунало правдиве слово про визвольну боротьбу України, під проводом Мазепи, проти московської тиранії. Це вперше, після понадвікових прокльонів і анатеми російського уряду і російської Церкви, а зрештою й російського громадянства, піднісся мужній голос протесту одного з найвизначніших російських поетів і політичних діячів проти офіційного російського засудження й паплюження імені й пам'яті гетьмана Мазепи та його великого історичного чину. „Войнаровський” Рилема був глибоко поетичним визнанням української історичної правди — священного права України на свободу й державну незалежність.

Відповідь Москви на це була ясна. Російська література, хоч захоплювалася поемою Рилема, але відповіла на неї „Полтавою” Пушкіна. Російський уряд, розгромивши рух декабристів, стратив його вождя — Рилема, а його однодумців заслав на каторгу до Сибіру. Декабрист-письменник Олександр Бестужев (Марлинський), якому Рилем присвятив „Войнаровського”, був засланий до Якутська, де марно

шукав могили українського героя. Поема „Войнаровський” була заборонена російським урядом, і ця заборона тривала майже до кінця 19-го століття. А тепер офіційна советська наука, не маючи змоги заборонити твір поета-революціонера Рилєєва, фальшує Войнаровського своїми псевдонауковими коментарями.

Цілком інакше поставилися до „Войнаровського” в Україні. Того ж 1825 року молодий український патріот, нащадок заслуженого в історії України роду й майбутній український історик-етнограф Микола Маркевич писав Рилєєву схвильовані рядки: „Чи міг я холодно-кровно читати „Войнаровського” і „Наливайка?” Прийміть від мене і від усіх знайомих моїх співгромадян подяку... будьте певні, що наша подяка щира, що ми від душі відчуваємо вартість Ваших творів, що вславляють Вас і наших предків. Ми не втратили ще з овиду дій великих мужів малоросіян: у багатьох серцях не зменшилася ще давніша сила почувань і віданість Батьківщині... Ви ще знайдете в нас живим дух Полуботка...”

Відповідаючи Маркевичеві, Рилєєв писав:

„Я писав, що відчував. Я ніколи не думав, щоб слабі праці мої заслужили таку велику увагу збоку нащадків Хмельницького й Наливайка. Не самі Ви, багато з Ваших земляків так само відзвівалися до мене. Це така нагорода, яка назавжди залишить мене боржником перед Вашою Батьківщиною...”

Не дивно, що поема Рилєєва була дуже популярна і в Україні, і в Західній Європі, де її переклав німецькою мовою Адальберт Шаміссо. М. Драгоманов свідчить, що „ще в 50-их роках... „Войнаровський” і „Ісповедь Наливайки” переписувались в наших потайних зоштиках поряд з творами Шевченка і читались з однаковим запалом”. Українські літературознавці (П. Філіпович, П. Зайцев та інші) одностайно стверджують вплив Рилєєва на Шевченка. „Українські сюжети Рилєєва глибоко запали в Шевченкову душу”, — пише Павло Зайцев. Надхненні слова Войнаровського з поеми Рилєєва не раз повторював Шевченко в своїх творах і листах. Motиви „Войнаровського” вабили й Шевченка-маляра. Ця традиція залишилась і в пізнішій українській літературі. Твори Рилєєва з українською тематикою, а зокрема

„Войнаровського” переклали О. Кониський, П. Грабовський, О. Коваленко, П. Тичина, М. Рильський, В. Сосюра, А. Малишко, М. Терещенко, С. Гординський, гарний переклад якого був уперше виданий у Львові року 1939. Доказом невмирущої сили „Войнаровського” є це нове видання поеми Рилєєва в новому, високомайстерному перекладі Святослава Гординського.

Історичний Андрій Войнаровський переміг свою поразку. Але він зробив ще більше. Чудовий літературний образ Войнаровського, що його створив Рилєєв, дав нову і міцну ідейну зброю українським сучасникам поета і наступним поколінням українства, які мали завершити велике історичне діло Мазепи й Войнаровського.

„Для України мушу я
Ще жити — їй любов моя;
Ще син якийсь народу славний
Спасе бездольних земляків,
І — заповіт моїх батьків —
Воскресне воля стародавня.”

КОМУНИКАТ

Комітет Охорони Могили сл. п. Григорія Мацейка-Гонти в Аргентині, подає до відома українського громадянства:

Програма урочистостей, зв'язаних з перенесенням тліних останків сл. п. Григорія Мацейка-Гонти до новозбудованої гробниці на цвинтарі Лінус, околиця Буенос Айресу, відбудеться за таким порядком:

1. 15-го грудня 1972 р. год. 20-та.
Зустріч гостей, які приїдуть з-за кордону, в залі Центрального Т-ва „Просвіта” в Буенос Айресі, вул. Солер 5039.

2. 16-го грудня, год. 10-та.
Панахіда і перенесення тліних останків сл. п. Григорія Мацейка-Гонти до гробниці.

3. 17-го грудня, год. 10-та.
Заупокійна Служба Божа в українській католицькій Катедрі в Буенос Айресі, вул. Рамон Фалькон 3960.

Про подробиці запланованої програми і доповнення всі учасники будуть поінформовані на місці.
Комітет Охорони Могили сл. п. Григорія Мацейка-Гонти закликав всіх українських патріотів — кому це тільки можливе — прибути в означений час до Аргентини і спільно віддати шану Воякові Української Революції, сл. п. Мацейкові-Гонти.

За Комітет:
Василь Костюк — голова   Андрій Ереус — секретар

СУЧАСНИЙ РУХ СПРОТИВУ В УКРАЇНІ

(Закінчення зі стор. 8-ої)

На їх заклик відгукнулися видатні діячі української культури. Запит у їхній справі вислали „орденоносні” письменники Стельмах, Малишко, композитор Майборода. В жовтні новий лист до керівників партії і уряду підписали славний конструктор Антонов, фільмовий режисер Параджанов, Майборода, письменники Серпілін, Ліна Костенко, Драч і інші. Та все намарне. В листопаді того ж року поновно арештовано Караванського, поета, письменника і перекладача, що відсидів 16 років у концтаборі і був звільнений у 1960 р., відсиджувати решту свого 25-літнього покарання за те, що посмів писати листи про русифікацію шкільництва в Україні, національну дискримінацію та звертатися до закордонних комуністичних партій у цій справі з проханням інтервеніювати в обороні прав України.

В грудні 1965 року Іван Дзюба представив Шелестові і Щербицькому свою книжку „Інтернаціоналізм чи русифікація?”, в якій показував, як під плащиком інтернаціоналізму й комунізму-ленінізму поширяється в ССР московський шовінізм, як придушується національні права українського народу і ведеться антиукраїнську дискримінацію. Цей меморандум ЦК КПУ переслав до 25 секретарів обкомів на „обговорення”. Звідти ця книжка поширилася в численних копіях, з яких одна дісталася навіть до мордовських концтаборів, а теж закордон, де дістала світовий розголос і була опублікована різними мовами.

В січні 1966 року 78 українських письменників, учених, студентів і робітників підписали листа до генерального прокурора і КГБ УССР з вимогою допускати на суди над заарештованими інтелектуалістами приятелів і знайомих, але не одержали відповіді.

20 січня 1966 року відбувся в Луцьку перший „відкритий” суд над заарештованими, на якому викладач високої школи Іващенко був засуджений на 2 роки ув’язнення, а Валентин Мороз — на 4 роки. Цей суд не вдався режимові з пропагандивної сторони. Мороз тримався твердо, не заломився і не відклікав своїх поглядів. Це було несподіванкою для суддів і Москви, які звикли до покірних, покаянних заяв,

таких, як їх давали у 30-их роках підсудні на „показових процесах”.

4-7 лютого відбувся другий нібито „відкритий” суд над Озерним, учителем в Івано-Франківську, який був краще підготований. На судову залю допустили тільки довірених людей. Озерний дістав 6 років, що згодом було зменшено до 3-ох.

Інші подібні суди відбулися в Тернополі, Івано-Франківську, Києві і Львові, але вони вже були закриті.

Через кілька тижнів після останнього суду, що відбувся в квітні 1966 р., Вячеслав Чорновіл вислав меморандум на 55 сторінках і доказові матеріали на 150 сторінках машинопису до прокуратора і голови КГБ УССР про незаконність судів.

Треба пригадати, що під кінець 1965 р. у Москві арештовано письменників Синявського і Даніеля і відкритий суд над ними відбувся в лютому 1966 року. Про цей суд писала преса на Заході, навітьsovetska преса, хоч з перекрученнями. Зате про суди в Україні не появилось жадної вістки в советській пресі. Лише у квітні 1966 р. з'явилися перші інформації в західній пресі про арешти та засуди українських інтелектуалістів.

Заславши цвіт української інтелігенції до мордовських концтаборів, Москва сподівалася залякати громадянство, заткати рота національній опозиції. Однак, ці її розрахунки були марні. Вся Україна сколихнулася під враженням арештів, що нагадували часи ежовщини, хоч на багато меншу скалю. „Самвидав” почав процвітати. З-поза дротів Мордовії на світ Божий діставалися щораз нові твори, які викривали нелюдяність і забріханість режиму, що представляє себе найбільш прогресивним і людяним.

На початку березня 1967 р. з'являється надзвичайної сили лист Караванського про дискримінацію, яка практикується в ССР особливо щодо українців і інших неросійських національностей. Караванського за це переводять з концтабору до Володимирської тюрми, а згодом до Київської на слідство.

3-го серпня 1967 р. арештують Чорновола і 15 листопада того ж року засуджують на 3 роки ув’язнення за поширування „антисовет-

ських писань", згодом скорочуючи засуд до 1½ року. Під кінець 1967 р. писання Чорновола, його книжка „Лихо з розуму" та його звернення до партійних і державних діячів ССРР появляються на Заході.

Наступ московського шовінізму посилюється до такої міри, що в Києві міліція розганяє студентів, які традиційно зібралися 22 травня 1967 р. відсвяткувати роковини перевезення останків Шевченка з Петербургу до Канева. Це викликає протестаційний лист 64-ох громадян до Брежнєва та Шелеста. Рівночасно на Заході появляється книжка Івана Коляски „Освіта в Українській ССР", де автор, що пробув два роки в Україні, дає документальні свідчення про русифікацію освіти в Україні і дискримінацію су-проти українців.

У 1968 р. в Києві розіслано „Звернення до всіх громадян Києва", в якому висловлюється протест проти заборони відзначати згадані вище шевченківські роковини.

У травні того ж року появився „Лист творчої молоді Дніпропетровська" з приводу репресій проти тих журналістів, викладачів і студентів, які прихильно висловлювалися в пресі ї на зібраннях про роман Олеся Гончара „Собор". На „Собор" пішла офіційна нагінка по партійній лінії після короткого періоду вагання, тому що в „Соборі" Гончар посмів вимагати бережного ставлення до національного духа і славних історичних і культурних традицій українського народу. У червні 1969 р. за написання цього листа арештовано у Дніпропетровську поета Сокульського і інших і засуджено на довголітнє ув'язнення.

Влітку 1968 р. за підписання листа до Брежнєва, Косигіна і інших 150-ма українцями покарано видатних науковців і культурних працівників, історика Брайчевського, літературознавця Михайлину Коцюбинську і інших.

Наприкінці 1968 р. поспалися репресії на підпільну Греко-Католицьку Церкву в Україні. В січні 1969 р. арештовано єпископа Василя Величковського та інших священиків і засуджено на різні покарання. Знову почалося руйнування церков, яке було припинилося дещо на кілька років.

Протягом 1969 року не принялись репресії, арешти й суди над поодинокими людьми. В січ-

ні звільнено внучку І. Франка, Зинаїду Франко, з праці у Львівському Інституті, в травні засуджено М. Бериславського за спробу самоспалення в Києві на знак протесту проти московського поневолення України, на зразок Василя Макуха, в липні арештовано В. Ривака і С. Бедрила у Львові за поширювання „Самвидаву", а також вірменіна, вченого Алтуняна в Харкові за організування акції в обороні прав арештованих.

1970 р. став переломовим у розвитку руху спротиву і національно-політичної думки в Україні. В тому русі зарисовується диференціяція чи навіть розкол між тими, які хочуть іти далі безкомпромісним шляхом ідейної боротьби, і тими, які в ім'я бодай частинних осягів готові йти на компроміс з офіційною лінією партії.

3-го січня 1970 р. появляється в пресі заява Дзюби, якою він відхрещується від будь-яких зв'язків з націоналістами, зокрема з українською політичною еміграцією. Того ж року появляється блискуча полемічна стаття Валентина Мороза „Серед скігів", а також стаття Чорновола, „Що і як обстоює Б. Стенчук?", в яких критикується тих, що під тиском терору готові відступити частинно від своїх попередніх позицій і готові засуджувати націоналізм. У квітні появляється відкритий лист Плахотнюка „За нами правда", в якому він розкриває закуліси т. зв. Дніпропетровської справи, брутальну русифікацію в тому місті, як і в інших містах України, і забрізканість русифікаторського режиму.

У травні виходить в світ протестаційний лист Валентина Мороза проти общуку, проведеного у нього на Великдень і проти конфіскації записів гаївок у Космачі на Гуцульщині. А вже 1 червня Мороза арештують і засуджують 17-18 листопада в Івано-Франківську на довголітнє ув'язнення.

Треба пригадати ще появу націоналістичних летючок у Київському Політехнічному Інституті 26 березня і бурхливе святкування шевченківських роковин. Кінець листопада і початок грудня приносить хвилю протестаційних листів друзів і приятелів Мороза з різних місцевостей України проти несправедливого судилища. Під час тієї хвилі протестів у таємни-

чий спосіб гине 28 листопада 1970 р. Алла Горська, яка була душою того гуртка відважних, що одним тільки словом пробували ставити чоло величезній державній машині тоталітарного московського шовінізму. Ще одною важливою подією 1970 р. було започаткування видавання нелегального органу руху спротиву, „Українського Вісника”, перші три числа якого з'явилися в тому ж році, а 4 і 5 число — в 1971 році.

Засуд Мороза і смерть Алли Горської завдали болючого удару національній опозиції в Україні. 1971 рік, наскільки можемо судити за скіпими даними, захітав тим рухом і відстралшив декого з-поміж його симпатиків від одвертих виступів. Особливо з літа 1971 р. почалася глибоко розрахована акція окупаційного режиму в Україні, спрямована на викорінення і знищенння усіх, що могли б очолювати цей рух. До тюрем запроторено цвіт української інтелігенції, на чолі з Іваном Світличним, який так, як у 1920-их роках Микола Зеров, став світочесм не тільки літературної, але й національної думки. Так, як Микола Зеров у 20-их роках просвічував шлях національній душі українського народу, так у найновішому періоді ясний ум Івана Світличного просвічував шлях новій опозиції.

Як свідчать вістки з Краю, протягом 1972 р. КГБ виарештовує й засуджує на довгі роки в'язниць і концтаборів усіх, хто будь-чим активно проявилися в русі спротиву, особливо тих, які після хвилі арештів в 1965 році відсиділи свою кару, але не покаялися і знову виступали в обороні української правди. Внуку Івана Франка, Зінаїду Франко, з тактичних мотивів випущено, примушуючи скласти покаянну заяву.

Проте, руху спротиву режимові не вдається викоренити. Згідно з вістками, що з'явилися в пресі, під час першотравневої паради у Львові саботаж каналізації перешкодив цій параді. Такі спонтанні чи зорганізовані масові виступи — не відірвані події. Подібний виступ був у Вільні в Литві, 18 і 19 травня ц. р., де прийшло до поважного зудару між литовською молоддю і органами режиму. Мабуть, не зовнішніми причинами, а розходженнями у внутрішній політиці, особливо супроти України і її виз-

вольних тенденцій, зумовлене усунення Петра Шелеста з посту першого секретаря КПУ в тому ж часі. Щербицький, новий намісник України, слухняна лялька в руках Брежнєва, який обставляє себе своїми колишніми співробітниками з Дніпропетровського обкуму, що, як відомо, має сумну славу запеклого русифікаторського органу.

Коли б ми хотіли коротко схарактеризувати визвольний змаг України доби найновішої большевицької окупації, доби, що охоплює 30 років, починаючи від повороту совєтських армій на Україну після Сталінградської битви, можемо згрубша накреслити такі періоди:

Від 1942 до 1952 року — період активної збройної боротьби — всенаціонального повстання — період змагань УПА, ОУН, революційного підпілля. Він ділиться на два періоди: 1942-1947 р. — період широкомасштабної партизанської війни, веденої УПА і ОУН; 1947-1952 — період підпільної боротьби в щораз тяжчих умовинах найжорстокіших репресій, що закінчилися фізичним розгромом підпілля і стеризуванням народу.

Наступний період 1953-1957, після смерті Сталіна, період „колективного керівництва” Маленкова-Хрущова-Булганина — період „відлиги”. А в національному українському відношенні — це період повільного загоювання ран завданих сталінчиною, зростання надій на можливість регабілітації українства в ССР легальними шляхами, серед кругів провідної української інтелігенції типу Рильського. Але це теж період бунтів і повстань у концтаборах Півночі, що принесли певні поступки режиму, звільнення великого числа політв'язнів. А в сателітах — повстання у Східному Берліні, Познані, в Будапешті.

Третій період від 1958 — досьогодні. Період консолідації режиму. Він ділиться на два періоди: перший — хрущовський, приблизно від 1958 до 1964 р., а другий, брежнєвський, від 1965 до 1972 р.

В національному відношенні перший період 1958-1964 рр. — це час розчарування із темпів відлиги і хрущовських псевдореформ. Час зародження перших паростків нового зорганізованого руху спротиву в Україні. Це організування таємних гуртків, „партий” і „організа-

В. Ласовський

РОЗДУМИ НАД ДОЛЕЮ НАШОЇ КУЛЬТУРИ

Декілька років тому на одному панелі, влаштованому студентами здебільша з одного політичного середовища, розглядалося становище українства в діяспорі. Визначивши три характеристики приналежності до даної національної спільноти, територіальну, кровну (тобто біологічну) і культурну, більшість учасників панелю висловилася за те, що їм слід визначати свою приналежність до української нації

У рамках нарад XI Конгресу УККА в Нью Йорку, в готелі „Коммодор”, 7 жовтня 1972 р. відбулася сесія Ради для справ культури при Секретаріяті СКВУ. У панелі брали участь проф. д-р Микола Степаненко — модератор, письменниця Оксана Керч, ред. Володимир Біляїв, інж. Аполінарій Осадца та інж. Лев Коленський. Головну доповідь на цьому панелі, що її тут містимо, виголосив маestro Володимир Ласовський.

цій”, що складалися, мабуть, із небагатьох людей, які поставили собі за мету виробити нові методи боротьби в нових умовах. Їх було два типи: один, що базувався в основному на традиціях підпілля ОУН, УПА, такі, як, наприклад. Ходорівська група, Український Національний Фронт, Об’єднана Партія Визволення України, а другий тип, що старався виробити методи легальної боротьби в рамках ленінської ідеології і т. зв. соціалістичної системи. Це, наприклад, УРСС — люди типу Лук’яненка і Кандиби.

Другий період — брежнєвський, від 1965 року до сьогодні, можна схарактеризувати, як період виходу із таємних гуртків — наслідком їх розгрому і неможливості діяти в умовах тоталітарного режиму — на відкриту арену т. зв. легального протесту, період самопожертви найшляхетніших одиниць на жертівнику Батьківщини. Символом його стало „Лихо з розуму” Чорновола, листи Караванського, „Інтернаціоналізм чи русифікація?” І. Дзюби, „Серед снігів” Мороза, „Собор в риштовані” Сверстюка, „Український Вісник” і багато інших, а також акт самоспалення Макуха, Бериславського і інші дії протесту.

Провідні ідеї цих творів — це заклик до гу-

тільки на основі культурної характеристики. Відкидаючи кровну і територіальну характеристику, дискутанти відкидали доцільність в будь-якій формі включати свою політичну активність у процеси, що відбуваються в Україні, бо особи українського походження, бувши в діаспорі, можуть і повинні включатися тільки в процеси свого довкілля, а населення України повинно йти своїм шляхом політичної боротьби, і нею не повинні цікавитися з логічних міркувань ті, що вже в другому поколінні відірвані від матірнього ґрунту. Взагалі дискусія зводилася до того, що особам українського походження, народженим поза батьківщиною батьків чи дідів, належить змагати до достат-

манності, повороту до глибоких національних первів української душі, любові до свого, національного при пошануванні того, що є шляхетне в чужому, це боротьба за правду проти брехні, це заклик сторо зтерзаної української душі до справедливості перед сумлінням усього світу. протест проти потоптання найелементарніших прав українського народу на своє власне життя по своєму уподобанню у своїй власній хаті, протест проти ламання душі українському народові московським окупантам і своїми запроданцями-зрадниками, проти русифікації, самовілля режиму і розгулу та безправ’я КГБ, нелюдських засудів і жорстокого трактування в’язнів у далеких місцях запроторення. Це — крик української душі, що вірить у перемогу добра над злом, справедливості над кривдою, правди над непраздою. З нього пробивається віра, яка зрушує гори і перемагає саму смерть.

Покищо з України чуємо лише слабий голос нечисленних одиниць, що свідомо йдуть на Голготу терпінь за правду і свободу нації і людини. Чи замовкне цей голос, мов голос воїнівого в пустині, чи зміцніс і зрушить мільйони до походу за свої права — покаже найближче майбутнє.

нього зформування метрики національної ідентичності — і це все.

Не завадить згадати знаменний факт, що і панелісти і запрошені до дискусії гості здебільша послуговувалися англійською мовою.

Немає сумніву, що оце шукання метрики із звуженням її змісту тільки до культури, з поминенням навіть матірівої мови, постало за спонукою широкої акції, поведеної чорношкірим населенням Америки в намаганні визначити свою расово-національну окремішність, а з тим зрости в респектабельну потугу в межах американської державності. Творення власної „ідентиті” частиною нашої молоді за визначенними ними принципами позбавлене всякого глупду навіть у порівнянні з безглупдим, бунтарським рухом „блек павер”, що у висліді своїх акцій досягає бодай здобутків у соціальній площині.

Немає теж сумніву, що генеза чудернацької доктрини наших „культурників” виводиться з тих кругів нашого суспільства, що заметушилися в творенні „модус вівенді” супроти окупації нашої батьківщини ворогом і витворили в програмуваннях свого капітулянства і пристосуванства емігрантський варіант породи павличків, мигалів та білодідів на українській землі. Моторошність „реалітетних” і пристосуванських доктрин батьків і дітей з їхніми нездоровими фікціями „культурництва” набирають повчальної опуклости в яскравому насвітленні гіганських появ, таких, як Валентин Мороз, Алла Горська, Іван Сверстюк, Іван Дзюба, Вячеслав Чорновіл, Святослав Караванський.

За протиставне явище до знічування національних ідеалів якоюсь частиною українців у вільному світі треба уважати зрист активності молодого покоління у виявленні національної гордості, принциповості і бажання служити справі національного визволення, що її, цю активність, виявляє наша молодь на різних континентах в дуже промовистих протестаційних і демонстраційних акціях, в пропаганді української правди.

В таких ось межових положеннях, визначених нашим молодим поколінням, малюється під цей момент наша українська дійсність в діяспорі. Поміж цими двома бігунами вміща-

ються десятки й десятки проблем, тривожних, взаємозаперечливих, пекучих, нісенітних, серйозних і гротескових, більших і менших, що в ім'я Матері України, для її прославлення та визволення створюємо ми, старше і старе вже покоління. Проблем, що іх ми привезли з батьківщини, що їх створили на еміграції і що їх помножуємо.

Поки навести малу лише частку з них, поки дати їм оцінку в насвітленні проблем української духовної культури, ми обов’язково мусимо прийняти певну тезу, яка повинна стати оцінковим критерієм для всіх явищ і всіх проблем, що пов’язуються з питанням нації, питанням праці для добра нації, врешті питанням праці для добра української нації для її визволення з-під московської окупації.

Коли дійсно ми прагнемо стати до змагу з ворогом, мусимо визнати їй непожитно вірити, що ми, розсіяні по цілому світі українці, жива частка української нації і що за всяку ціну змагатимемо до того, щоб усі ми, без огляду на те, на який континент не закинула нас доля, одна, нероздільна громада. Ми мусимо віднати і докласти всіх зусиль, щоб у б’ючках об’єднаної почуттям абсолютної суцільності громади струмувала відживча кров української культури, що її повинна творити ї сама діяспоральна частка українського народу і що її повинен поповнювати, оживляти і збагачувати доплив культури, твореної українськими культуротворцями на рідних землях.

Але ці визнання повинно попередити чітке зформулювання поняття національної політики і так само чітке відокремлення поняття групової політики від поняття національної політики. Змішування цих понять приводить до дуже сумних наслідків в нашому громадському житті і притмарює цілі і призначення нашого суспільства.

Національна політика повинна бути панцером і зброя в захисті духовості нації. Як панцер та роди зброї можна міняти в залежності від зовнішніх обставин, так і духовість нації повинна в її наявності мати забезпечену тягливість і умови розвитку. Духовість нації повинна бути незмінна в своїй структуральній якості, в своєму расово-національному ядрі, яке не підлягає часовим змінам так само,

як не змінюється особливість вигляду різномірідних живих створінь впродовж тисячоліть. Розвиток культури, її еволюція, збагачування новими видами самовияву, нові світоглядові ідеї, вгорнуті в новаторські форми подачі, ніколи не можуть порушувати суттєве культурне ядро, бо інакше це рівнозначне з викривлюванням чи розточуванням расово-національних прикмет суспільств, рівнозначне із загином нації.

Панцер національної політики аж ніяк не сміє для будь-яких мотивів вгнітатися в організм культури, бо таке знеформлювання веде до звиродніння і занепаду духової культури. Достатнім прикладом хай нам послужать дві системи правління, в яких культуру підключено до політичних машинерій — це гітлерівський період в німецькій історії і проминаючий, за Амальріком, період московського большевизму.

Цієї тези не змінює зовсім факт, що національна політика в певних ситуаціях може дати почин до деяких гомогенних явищ, наприклад, в літературі чи образотворчому мистецтві. За приклад наведу Шевченка в поезії, а Делянкура або Гоя в малярстві. Проте, дія національної політики у цих і всіх подібних випадках на культуру спонтанна. Мистець спонтанно зачерпнує з політичної матерії тематичну сировину, відчищує її від проминального і, насажуючи її десь аж у підсвідомості емоційним потенціалом, виносить на денне світло у формі творива непроминальні, понадчасові якості.

Партійна або групова політика стає на захист інтересів партій чи груп у межах якогось державного устрою. Аналогії тут з національною політикою невеликі, хоч і в одному й другому випадку вони повинні бути зовнішнім і аж ніяк не органічним чинником в культуротворчих процесах.

Це — загальні зауваження відносно політики в пов'язанні з духовою культурою.

Український народ стоїть у жорстокому змагу з московським наїзником. Цей змаг триває декілька сотень років, хоч ще декілька десятків років він проходив на різних фронтах під різними окупаціями. Український народ боровся збройним чи культурним спротивом впритул з ворогом на своїй території.

Друга світова війна викинула поза межі України чимало українського люду, чимало тих, що активно, в різних формах ставили чоло московським, польським, румунським та мадярським окупантам. Насажені патосом боротьби, політичною наснагою спротиву, тисячні маси емігрантів розбрелися по всіх континентах, вивозячи з рідних земель зненависть до ворога, прагнення боротьби і невгласну любов до батьківщини. У висліді змішування поширення нашої внутрішньої групової і зовнішньої національної політики увесь ідеологічний вантаж, привезений з рідних земель, обернувся на коробку Пандори, що з неї вилітають роєм три десятки років злі метелики і обсідають наші очі і вуха, нашу здатність судження і речевої оцінки явищ і проблем.

Ось яким чином у нас прийшло до наївної і аж шкідливої політизації всіх проявів нашого громадського життя, а зокрема культуротворчих проблем. В політичній реториці, що нею засипана вся наша преса, всі наші академії, віча, здвиги, бенкети, а втім і патетичні резолюції, у стандартизований фразеології все, що торкається українства, натягується на політичний копил. Шевченка, Франка, Лесю Українку, Симоненка розглядається тільки як творців політичних лозунгів, як озброєних мечами слова грізних воїнів, що, відклавши мечі, стають пересічними сірими людьми, бо інших чеснот в них немає. У політичній реториці бракує місця для істотних вартостей власне Шевченка, Франка і Лесі Українки, тих вартостей, що на них вони вигострювали свої мечі слова, що з них струмували насажені пориваючою динамікою слова, кличі, хвилюючі образи.

Національно-візвольна політика, конечна потреба її неслабнучої наснаги в діях діяспорального українства всіма доступними нам засобами в смертельному змагу з московським душогубом самозрозуміла і безспірна. Але так само повинна бути зрозуміла потреба балансування політичної візвольної дії з плеканням духовокультурних вартостей. Божа духовна культура є тією животворчою кров'ю, яка стимулює суспільство до всебічного вдосконалювання, а втім і дає наснагу до боротьби за його право на волю.

На жаль, і національно політичний патос у нас поволі пригасає, даючи місце беземоційній звичності і рутині, а патріотичні кличі на бенкетах, академіях і вічах оплескується вже більше за звичкою, як в пориві патріотичного схильування. В українському суспільстві чимраз більше почувається заник животворчої крові — духової культури, а з тим чимраз більше меркне візія живої України. Що так воно є, можна навести циферними зіставленнями поступовий спадок жертвенности нашої громади, витрати наших центральних установ, при поступово зростаючій заможності і достатку пересічного українського громадянина, головної в Північній Америці. Це значить, що самі політичні ін'єкції для збереження патріотичного тона нусу пересічного українця вже невистачальні.

Яловість ґрунту для побажаного зросту діаспоральної української культури та засвоювання тих культурних вартоостей, що їх, не зважаючи на московський гніт, все ж творить український мистець на рідних землях, поповнює знову ж гіпертрофоване яєще нашого клерикалізму. Говоритиму про ці справи, зовсім абстрагуючи від віри і релігії, бо так церква як і клир не є виразниками релігійності маси, а зокрема поодиноких людей. Врешті, говорячи про церкву, матиму на увазі не установу, що її творять миряни, а говорячи про клир не матиму на увазі поняття душпастирства в його первинному розумінні.

Церква на рідних землях значила гарну будівлю десь посеред села, що правила в давніших часах, коли займанці обдерли наш народ з усього, за місце молитви, за концертну залию, за клуб, за місце, де в Богослуженні впліталися палкі патріотичні проповіді панотця. Церкву на західніх землях України продовжувала згодом в якісь мірі друга споруда, читальня „Простіві”, де виставляли на сцені аматорськими силами театральні п'єси, самодіяльні хори давали концерти, де влаштовувано національні свята. Там, де була гарна церковна споруда, громада всіма зусиллями змагала до того, щоб і просвітнянський будинок був побудований велично. З церкви, після обіду, молодь і старші прямували до „Простіві”, а між ними з'являвся і панотець, щоб із старшими мирянами обговорювати справи кооперативи, позичкової каси чи рільничо-

господарські проблеми. Нерідко між господинями можна було бачити і паніматку, а вже майже з-правила поповичі й попадянки з молоддю готували театральні вистави і концерти, організували руханкові товариства. Часто поповичі з сільськими хлопцями творили підпільні гуртки, і не раз десь у церковних банях зберігалися пакети підпільної літератури, покладені руками підпільників на чолі з поповичем.

Цим екскурсом у минуле я намагався з'ясувати генезу тих явищ у діаспорі, які набрали гіпертрофійних, а втім і негативних рис у клерикалізмі вихідців із західноукраїнських земель.

Нищення Української Католицької Церкви в Україні породжує оправдане прагнення галичан у вільному світі зрівноважити ті страшні спустошення, що їх зазнає ця Церква в мартирології вірних, священства, знищуванні безцінних скарбів у церквах і самих церковних споруд. Проте, ставити знак рівняння поміж проблемами крайової Церкви в духовому й матеріальному розумінні так, як поміж колишнім клиром і еміграційним аж ніяк не можна. І клир і зміст церковних споруд поза рідними землями все далі й далі виходять поза межі національних інтересів, національних потреб, а врешті одне і друге часом в гострій формі схрещується з національно-визвольною проблематикою.

Немає потреби вишукувати докази на неоправданий клерикалізм в нашій публічній опінії, висловлюваній пресою.

А тепер запитання: де ж рівноважник поміж культом клиру і зацікавлення особами наших культуротворців? Де їхні фотографії, де їхні висловлювання, уродини, ім'яни, ікс-ліття їхньої праці для української культури, де врешті звіти про їхні нові твори, творчі плянування і досягнення? Коли щось у нашій пресі та інших формах публічної опінії й надибуємо, то має воно периферійне положення, деколи підкреслювано легковажність або поблажливе ставлення як до бідного свояка.

Навести б тільки один з численних прикладів. Звістка про смерть Оксани Лятуринської, великого формату поетеси, пробігла по нашій пресі коротенькими новинками. І тільки. А рецензію на виставку незаступного Малюци, влаштовану після його смерті під назвою „Перша

і остання індивідуальна виставка Антона Малюци", і до сьогодні лежить у шуфляді одної з наших редакцій, хоч виставка відбулася три чверті року тому.

Третім лихом, що незмінно шашіллю під'їдає вітальні сили нашої діаспори, це територіальні й віроісповідні збручі, що несуть свої брудні води від Оттави до Мюнхену і Парижу, а далі до Сіднею через Буенос Айрес.

І знову запитання: чи на перехрестях цих хворих пристрастей, нездорових уявлень і непотрібної метушні довкруги далеких до національно-візвальної справи, а ще дальших до нашої духовості та її плодотворення, можливий ріст культури, її споживання, хвилювання і шукання нових її родовищ в душах і талантах молодого покоління? Найгірше, що метушню в цьому трикутнику шкідливої зайвини багато з нас називає дією для визвольної справи і незмінно далі лиходіє, підбадьорюючи свою активність національним гімном, резолюціями, бенкетами.

А вже найгірше, що в цьому трикутнику формуються характери, світогляди і громадські вартості молодших поколінь. І цей крутіж дивовижностей вони уточжамлюють, як ми звикли звати, з „українською справою". Що ж, цього вони навчаються від нас, батьків...

Я не знаю, чим займаються численні культурно-освітні комісії, секції, відділи наших надрядних і підрядних установ. Правда, коли лише організуванням українознавчих шкіл, то й за це честь їм і хвала. Не такої хвали вони заслуговують, наприклад, за всі, майже без винятку, нудні, стереотипні, банальні академії та інші національні святкування, що так подивувідно сплющають і знекровлюють наші національні ідеали. Академії і святкування до непотрібних бенкетів включно — це повені утертих „патріотичних" фраз, що ними громлять промовці, здебільшого кепською українчиною, Москву і десь на бережку патріотичних ніягар приміщується мистецьку частину без глибшого зацікавлення її змістом і рівнем виконання. Що ж і культурі треба віддати десятину... А що роблять ті комісії і відділи поза тим, щоб зацікавити молоде покоління українською культурою в повному її різnorідді? Що роблять для виявлення молодих талантів? Які умови, бодай мінімальні, створюється їм, щоб знайо-

мити з їхніми творчими здобутками їхніх однолітків?

Можливо, що й робиться щось з того чи іншого, про що запитую оце, але вислідів не багато доводиться спостерігати.

Залишімо набоці старше чи пак старе покоління, що йому може й не суджено вже позбутися давніх пристрастей і звичок, окреслених злаощасним трикутником. Доводиться з найбільшою повагою і турботою застановитися над долею молодого покоління, переємця ролі послів українства у вільному світі, його захисників.

Стоймо на становищі, що коли уважати нашу діаспору за живу частку української нації, то для молодого покоління, що може прислужитися українській візвольній справі значно більше, як його батьки, належить всіма можливими способами створити такий психологічний клімат, що в якійсь, може і значній мірі заступав би далеку батьківщину.

Очевидно, під розвагу треба брати таку категорію молоді, що має передумови для того, щоб стати свідомими, активними в громадському і культуротворчому житті одиницями: а це знання рідної мови і активне чи пасивне відношення до культури, значить ролі культуротворців чи споживачів культури.

Побіжно розгляньмо нинішній стан поодиноких галузей духової культури в діаспорі.

Література

Книжкова продукція у нас у відступі. Варто б зробити цифрове зіставлення видаваних книжок. Образ буде дуже невтішний. В якійсь мірі рятує ситуацію героїзм деяких письменників, які відважуються видавати книжки власним коштом без надії розпродати її половину невеликого накладу. Ще гірше за белетристику представляється видавання поезій. Причиною цієї ситуації є спад зацікавлення до книжки у старшого покоління і цілковита байдужість до української книжки його дітей. Врешті, коли мова про молодого читача, то його малий інтерес до української книжки виправдується тим, що наші письменники у виборі тематики своїх творів не беруть до уваги зацікавленість молодого читача. Гідна найбільшого признання ініціатива „клубів-книголюбів" не знаходить належної

підтримки, популяризації і допомоги збоку нашої преси, збоку культурних комісій, секцій і відділів центральних установ.

Музика

Дуже розбудовані у нас в діяспорі хорові і камерні вокальні ансамблі, з них деякі досягають значного мистецького рівня. Але немає для їхніх продукцій контролюального чинника, який виелемінував би з їхніх репертуарів безвартісне твориво, підсоветську халтуру „на українском языке” вроді агіткового, кисло-сантиментального „шедевру” на слова яничара Павличка під назвою „Лелеки”. Не багато краща справа з репертуаром наших інструментальних ансамблів. А одні й другі не добавчають існування наших композиторів і не дають їм заохоти до творчості.

На жаль, там, де існують вокальні чи інструментальні ансамблі, неувійшло в звичку громади давати їм змогу влаштовувати самостійні концерти. Музичні точки дочіпляється в периферійній категорії до патріотичних святкувань. Брак українських концертів зовсім не сприяє виховуванню молоді в зацікавленні та любові до українського мелосу.

До речі, не існує в діяспорі професійної організації творчих і відтворчих музик на зразок ОМУА чи організації письменників. Широкий загал майже нічого не знає про діяспоральних композиторів, а наша преса не докладає найменшого зусилля, щоб своїх читачів знайомити з ними і їхньою творчою працею.

Образотворче мистецтво

Може найкраще стоять у нас справа на образотворчому секторі. Наші мистці, крім добре зарганізованої професійної організації ОМУА, що є найбільшим щодо чисельності членства мистецьким центром у вільному світі, в Нью Йорку та Філадельфії влаштовують по декілька збірних та індивідуальних виставок, а у Філадельфії неперіодично появляється дбайливо оформлені журнал „Нотатки з Мистецтва”. Ідеологічно формальне вільце творчості наших мистців дуже широко розгорнуте і презентує всі напрямки і шукання в сучасному світовому мистецтві. Чимало наших мистців, як ось в Аме-

риці, Канаді, Австралії, Франції, попали в ряди кращих мистців країн своїх поселень і приносять честь українській культурі. Пекуча потреба видати збірник з репродукціями кращих творів, що просунулися дотепер по стінах галерії ОМУА для відзначення його двадцятої з черги річної виставки, хай стане турботою всіх наших установ з їхніми культурними комісіями і секціями. Видання такого збірника, що став би гідною документацією на майбутнє культурної активності діяспори надто коштовне на кишені наших мистців. Бо чи не досить того, що вони, побіч заробіткової праці, з гідним подиву зусиллям збагачують цінним творивом всеукраїнську культурну скарбницю?

(Далі буде)

20-РІЧЧЯ ВІДДІЛУ ООЧСУ В РОЧЕСТЕРІ

Українська громада в Рочестері зібралася 16 вересня за святковими столами, щоб відзначити 20-річчя застуання і праці Відділу ООЧСУ.

О год. 6-ї вечора заповнили залю члени Українського Визвольного Фронту, представники товариств і організацій та запрошені гости. Молитву провів о. шамбелян Микола Бабак, а голова Відділу привітав присутніх, зупиняючись над важким положенням нашого народу на рідних землях і потребою трудитися для визволення України.

Квартет „Верховина“ під керівництвом Олени Глібович відспівав три пісні: „До пісні“, в'язанку стрілецьких пісень і „Кисве мій“.

Представник ОУВФ, д-р Микола Климишин розповів про ОУН в минулому і про потребу дальшої праці для визволення України. „Нарід наш — страдник і борець, як страдником є Юрій Шухевич, який ціле своє життя сидить в тюрмі тільки за те, що не хоче відректися свого батька, Головного Командира УПА і голови Проводу ОУН на рідних землях“, — заявив прелегент.

На сцені знову появився квартет „Верховина“ у змінених одягах і знову постелились пісні: „Останні квіти“, „Зірвалася хуртовина“, „Моя Україно“.

По офіційній і мистецькій частині жіноцтво подало смачну вечерю. Розмови за столами, співи, а відтак забава з танцями при звуках оркестри „Нічна мелодія“ продовжувалися до пізньої ночі.

Б. Г.

**ПОДОВАСТЬСЯ ВАМ НАШ ЖУРНАЛ,
ЗАПРЕNUМЕРУЙТЕ ВАШИМ БЛИЗЬКИМ
АБО БОДАЙ ПОРАДЬТЕ ІМ, ШОБ
ВИСЛАЛИ ПЕРЕДПЛАТУ!**

Михайло Ільгенко

ОСНОВИ І ЕКСПАНСІЯ ЕСР

Членами-засновниками Європейського Спільногого Ринку були Бельгія, Голландія, Італія, Люксембург, Німеччина і Франція. Ці шість країн були безпосередніми чи посередніми учасниками другої світової війни. І тут цікаве явище: ці країни, колишні вороги, договорилися обмежити свої національно-суверенні права в імені власних інтересів. Державні проводи цих країн зрозуміли, що Західна Європа повинна бути сильною, щоб в разі потреби могла обстояти свої господарські і політичні інтереси в обличчі загрози московського імперіалістичного комунізму.

В такій ситуації на пропозицію французького дипломата Жана Монета прийнято плян Роберта М. Шумана створити Європейський Спільний Ринок (ЕСР). На початку Шуманову концепцію мали випробувати на двох сирівцях — на вугіллі і залізі. Ідея спільного ринку для цих двох продуктів виявилася успішною і досить практичною. В червні 1955 року міністри закордонних справ цих країн відбули в Сицилії наради, на яких поклали основи для створення ЕСР. Так ідея господарської інтеграції прибрала зорганізованих форм і започаткувала нову добу повсінного господарювання шістьох держав Європи.

Отже, вугілля і залізо були основою для об'єднання Західної Європи, подібно, як „пінг-понг” спричинився до нав’язання дипломатичного і господарського порозуміння поміж ЗСА і Китаєм.

Це — подивувідні дипломатичні потягнення нашого століття. Невже ж ці приклади не насувують думки нашій політичній еміграції для спільної дії у відношенні до нашої Батьківщини. Початковою базою для такої дії могли б бути спільні конференції з проблематики розвитку техніки і економіки України. Як ще довго будемо ми скрещувати особисті амбіції на високій моралі нашої прадідівської націоналістичної ідеї?!

**

Історія ХХ стол. змінила людину в більшій мірі, як за тисячу попередніх років. У минулому

людство жило на ласці природи. Тепер внаслідок розвитку науки і техніки природа щораз більше підпорядковується людині. Вона контролює різні форми енергії і широко вживає земні багатства згідно з своїми потребами. Вона користає з масової консумції, науки і культури через кооперацію народів. На зміну упригідованого суспільства приходить суспільство, в якому високо піднесено гідність людини і націй. На жаль, 1/3 людства, поневолена комуністами, не користається поступом культури і дарами природи. Наша Батьківщина належить до цієї частини людства.

Масовий зрост населення земної кулі, що осягне в 2000-му році кругло 5 більйонів душ, може викликати нові світові катаклізми. Наука витворює щораз більш деструктивну силу. Все це викликає потребу тіснішого співжиття між людьми. Тим часом історія останніх 50-ти років свідчить, що немас країни, де не було б в цьому періоді революції чи іншого роду заворушень. Ст же, живемо в світі великих змін в умовах, в яких держави повинні посилювати взаємну контролю і контролю у відношенні до самих себе. А це може бути тільки при великому вирозумінні і кооперації народів у спільній інституції типу Європейського Спільного Ринку.

Ми бачимо, до яких результатів приводять комуністичні революції в різних країнах світу. На відміну від комуністичних метод Західна Європа переводить у себе зміни конституційно-демократичною методою і полагоджує свої проблеми на основі взаємного компромісу та спільних інтересів.

Створенням ЕСР усувається небезпеку воєн між західноєвропейськими країнами, облегшується розв’язування складних економічних проблем його членів. Спільні рішення для ЕСР видає Рада Міністрів держав — членів ЕСР, а затверджує Європейський Парламент і Європейський Суд Справедливості.

Скасування мита між державами-членами ЕСР виявилось надзвичайно ефективним і практичним. Капіталові інвестиції в слабше за-господарених країнах допомогли розвинути їх-

ОКРУЖНА КОНФЕРЕНЦІЯ ОУВФ У КЛІВЛЕНДІ

Стільна конференція Організації Українського Визвольного Фронту Клівлендської Округи з участю прилеглих стейтів, що відбулася 11 і 12-го листопада в будинку СУМА в Клівленді, Огайо, мала завдання скординувати прадю усіх визвольних організацій, обговорити стан праці визвольних організацій в сучасній політичній дійсності, як і вимоги України, а також виховну справу та підвести підсумки недавнього Конгресу УККА. У конференції взяли участь голова Головної Управи ООЧСУ проф. Іван Вовчук, голова Головної Управи СУМА міг Евген Гановський і голова Головної Управи ОЖ ОЧСУ Уляна Целевич, а також делегати з різних місцевостей, які репрезентували Клівленд, Парму, Лорейн, Екрон, Янгстон, Детройт, Флінт і Піттсбург. Були теж численні гости.

Конференцію відкрив голова Відділу ООЧСУ в Клівленді Мирослав Гейніш.

На конференції вислухано дві доповіді — проф. Вовчука на тему „Наша праця в нинішній політичній дійсності і вимоги до нас України” та мігра Гановського на тему „До проблеми виховної праці в громадах”.

Проф. Вовчук подав аналізу подій у світі, позначених намаганнями утривалити мир, стараннями щодо об'єднання Європи, порозумінням Японії і Китаю відносно розвитку Азії і підготовою до близької конференції у Гельсінках. У внутрішньому житті українців в Америці прелегент підкреслив слабість української по-

ню промисловість і піднести життєвий стандарт їх населення. Європейський Спільний Ринок — це успішна спроба звести нації разом, як рівну з рівною, з повною взаємною відповіальністю за розв'язання складних справ сучасного світу.

Від 1-го січня 1973 року ЕСР збільшується ще трьома повноправними членами: Англією, Ірландією і Данією, отже матиме він дев'ять членів з приблизно 260 мільйонами населення.

На початку 1973 року до ЕСР приєднуються ще шість держав: Ісландія, Фінляндія, Швеція, Швейцарія, Австрія і Португалія. Найбільш правдоподібно, що Норвегія, де у плебісциті відкинено внесок про приступлення до ЕСР, таки стане його членом. Отже, незабаром Європейська Спільнота числитиме понад 300 мільйонів населення.

Свою експансію ЕСР поширює на азійські, африканські і південноамериканські держави. З цього треба зробити висновок, що господарські реформи, що їх переводить ЕСР, мають здорові засади.

літичної думки, ствердживши, що на Конгресі УККА такої думки не вироблено, що молодь Визвольного Фронту пробували скерувати на боротьбу проти Визвольного Фронту, і не зайнято становища щодо шкільних справ. Організації Українського Визвольного Фронту не повинні розчинятись в УККА, натомість виявляти свою ініціативу і унапрямлювати прадю. Сучасне становище України доповідач розглядав як найбільш загострений період її боротьби як нації, коли з нагоди 50-ліття ССР говорять вже не про союз національностей, а про єдиний советський народ.

Найближчим завданням Визвольного Фронту прелегент назавв зорганізований виступ українців у лютому наступного року перед ратушами різних стейтів і вручення губернаторам стейтів меморандумів з вказівками, що Москва ліквідує нації. У травні з нагоди 40-ліття голоду в Україні має бути проведений День Жалоби пам'яті жертв голоду і протестаційні виступи в Нью Йорку, Клівленді, Чикаго, Детройті, на зустрічі українців Америки і Канади, на оселі в Еленвіллі.

Торкаючись теми молоді, промовець закликав зберігати молоде покоління від денационалізації, створити атмосферу національної романтики в літніх таборах.

Єдність у багатогранній праці, затіснення дружби та обмін думками між членами ОУВФ посилють наші впливи на громаду — закінчив проф. Вовчук.

Міг Гановський говорив, що старше громадянство вимагає від молоді збереження її для української нації, виховання молоді як заступників старшої генерації і використання набутих тут знань та освіти на користь української нації та боротьби за її визволення. У своїй праці СУМА має дві функції — виховну та суспільно-громадську.

Про пляні праці ОЖ ОЧСУ на культурному і політичному відтинках говорила Уляна Целевич.

Опісля розгорнулась жвава дискусія. Інж. Дейчаківський (Лорейн) говорив, що „нам бракує динамізму” і закликав підтримувати Катедри Українознавства. На праці недавнього Конгресу УККА спинявся голова Відділу ООЧСУ в Детройті д-р Шутка. Проблему старшої та молодшої генерації порушував Семен Кріслатий (Клівленд), а Степан Савчак (Клівленд) відзначив теж, що провідні люди, самі того не завважуючи, не знають як поводитись з молоддю.

Голова Осередку СУМА на Пармі Володимир Корицький відзначав, що це не дискусія, а тільки завваги до рефератів, що ми не маємо виробленого пляну, що сам провід не вміє тримати Визвольного Фронту і не тримає його, а якщо на Конгресі УККА молодь належно не пописалась, то чому не підготував її Визвольний Фронт, який вміє радше відпихати, ніж залучати людей, зокрема усуває старих випробуваних працівників і бере на їх місце недосвідчену молодь. Володимир Кметь (Клівленд) відзначив, що доповідачі обмінули гострі місця і спинився на недоліках сучасного громадського життя.

Д-р Микола Клімішин (Детройт) вказав, що не є нашою справою вчити американців розмальовувати писанки, натомість маємо показувати їм готові писанки і чарувати їх нашою технікою писанкарства.

Проф. Григорій Голембійовський (Клівленд) відзначив, що ця конференція буде науковою про зміну методів виховання, говорив теж про доцільність співпраці з Пенклібом, про потребу збирок на Катедри Українознавства. Голова Осередку СУМА в Клівленді Теофіль Щипкевич зазначив, що молодь потребує елегантного приміщення. Про працю етнічних груп говорив д-р Богдан Футей (Парма).

У заключному слові проф. Вовчук стверджив, що конференція була продуктивно-творча і дискусії загально заторкнули порушенні проблеми, зокрема стверджено, що Визвольний Фронт не є УККА і його комітети, що на Конгресі не стояла справа шкільництва, що треба розв'язати проблему молоді. Завданням місцевих клітин Визвольного Фронту є активізувати громадянство, внести в молодечі табори національну романтику, допомагати ТУСМ'ові, загалом як устійнила конференція — іти разом і працювати різно.

Увечері у великій залі будинку СУМА відбулась спільна вечірка для делегатів конференції і гостей.

На тему „Події в світі і в Україні сьогодні” промовляв проф. Іван Вовчук, відзначаючи, що ми живемо в період звуження американської всевладності і намагань Китаю та ССР заповнити місце, де звужується та всевладність. У порозумінні Китаю з Японією і в японських намаганнях повернути собі Курільські острови прелегент вбачав бажання усунути Москву з Азії. В Європі готовуються до конференції в Гельсінках, але світ не має віри у щирість мирових розмов і в можливість довготривалого миру. В ССР тим часом зростають економічні труднощі, бракує харчів. На Україні по-мінус національне відродження, як говорив Мороз, зростання опозиції проти режиму. У зв'язку з 50-літтям ССР уся советська преса пише про єдиний советський народ, про загальнодержавну російську мову. Дотепер такого піднесення цієї мови ще не було. Колись Леся Українка писала про Велетня, який хоч не втратив зір і кайдани на ньому заіржавіли, але не мав відваги зірвати їх і рушити назустріч сонцю. Проф. І. Вовчук каже, що нам треба викресати голос, який пробудить нашого Велетня.

12-го листопада відбулися наради управ Відділів ОЧСУ, ОЖ ОЧСУ і Осередків СУМА, осібно кожної організації. На нарадах подано напрямні праці, вислушано звіти і пляни на майбутнє.

На нараді управ Відділів ОЧСУ крім того обговорено пресові sprawи та можливості видання спільної газети та квартальника для Америки і Канади. У висліді обговорення вирішено справу газети лишити відкритою, а „Вісник” залишити для Америки і зберегти його місячником, як єдиний орган зв'язку між Головною Управою ОЧСУ і членством.

З огляду на тяжкі фінансові умови, в яких перебував „Вісник”, учасники наради зобов’язались докласти всіх зусиль, щоб поставити цей журнал на тверду фінансо-

ву базу, добитися того, щоб передплачували його всі члени ОЧСУ, і збільшити число передплатників з-поза членства.

Велике збудження і активізація, що їх внесла конференція, жваве обговорення важливіших питань міжнародного життя, обмін думками відносно різних на зоріх проблем дали всім учасникам нарад наснагу до нової праці в майбутньому.

Ю. Г.

ОРГАНІЗАЦІЇ УВФ ФІЛЯДЕЛЬФІЙСЬКОЇ ОКРУГИ ВІДБУЛИ СВОЇ НАРАДИ

У суботу і неділю — 18 і 19 листопада ц. р. Організації Українського Визвольного Фронту Філлядельфійської Okруги відбули свої наради, чи, як ми звикли їх вже називати — Okружні Конференції, які відбуваються два рази на рік у п'ятьох місцевостях ЗСА. В Конференції взяли участь представники ОЧСУ, СУМА, ОЖ ОЧСУ, Т-ва кол. вояків УПА з дев'ятьох місцевостей: Філлядельфії, Алентавну, Вілліямставну, Честеру, Балтимору, Трентону, Вільмінгтону, Бетлехему і Рідінгу.

Okружну Конференцію відкрив голова 6-го Відділу ОЧСУ у Філлядельфії п. С. Волянськ, привітавши представників Головних Управ, головно голів проф. І. Вовчука, пані Дарію Степаняк, мігра Е. Гановського і п. Мих. Ковалчина. Крім згаданих, Головні Управи презентували ще: мігра І. Кобаса, М. Шмігель, Я. Петрик, М. Бачара, ред. В. Левенець, С. Бернадин, А. Мірчук і пані Романенчук.

В перший день нарад присутні вислухали дві доповіді — проф. І. Вовчука на тему „Наша праця в нинішній політичній дійсності і наше відношення до України” і мігра Е. Гановського „До проблеми виховної праці в громадах”, були поінформовані про підсумки XI Конгресу УККА і пропозиції щодо дальшої організаційної і суспільно-громадської праці. Всі ці проблеми передискутовано і винесено відповідні рішення, які будуть зобов’язувати ОУВФ в наступному півріччі. Обговорено також внутрішні sprawи ОУВФ і визначено найбільш ефективні шляхи для дальшої діяльності.

Рішено з усією силою противистуватись відзначуванню 50-річчя існування т. зв. ССР; гідно відмітити 40-річчя голодової облоги України Москвою в роках 1932-33; діяти в напрямі активізації широких кругів нашого громадянства для підтримки людей в Україні, які в найтяжчих умовах змагаються за краще завтра українського народу; у виховній справі домагатися активнішої допомоги від наших Церков; створити добре передумови для виховної праці з молоддю; домагатися від Шкільної Ради УККА добрих підручників для школ українознавства; виробити єдину пресову політику; піддерживати видання ОУВФ і координувати дію наших організацій.

Увечері о годині 7-ї голова ГУ ОЧСУ проф. І. Вовчук виголосив доповідь для громадянства в залі Горожанського Клубу. Присутніх було 170 осіб.

Доповідач, говорячи на тему „Події в світі і в Україні нині”, дав вичерпну їх аналізу, з'ясовуючи при тому нестерпну ситуацію в Україні, московсько-більшевицький терор та незламність борців за українську правду. Прелегент стверджив, що сучасну советську політику в Україні не можна вже називати політикою русифікації, бо це вже не просто шовінізм, а скоро піше зоологічний москалізм. При тому закликав еміграцію уважно слідкувати і вчуватися в ситуацію на нашій Батьківщині, бо лише знаючи її можна ефективно спрямовувати нашу політичну допомогу.

Доповідачеві поставлено ряд речевих питань, на які він дав вичерпні відповіді. Вечором проводив голова Т-ва кол. вояків УПА М. Ковалччин.

В другій частині Конференції, в неділю, кожна організація діяла окремо, обговорюючи свої організаційні справи. Члени Головних Управ вислухали звіти поодиноких Відділів і зного визначали відповідні напрямні. Обговорено і передискутовано між іншим такі справи: пожвавлення праці у Відділах, видавничі справи, таборництво, будова світлиці на Осели СУМА в Еленвіллі і ін.

Продовження Конференції заплановано ще в трьох містах — Чикаго, Іонкерс і Сіракуз.

В. Л-ць

*****

ВІДЗНАЧИЛИ 30-ЛІТТЯ УПА В МІННЕАПОЛІСІ

День 15 жовтня був одним із тих днів, коли вже пахло осінню і вітер котив пожовкі листочки по холоднім асфальті. У нас в УКЦеркві в цей день відбулися Богослуження і Панахида за сл. пам. Степана Бандери і тих, що на жертвінику Батьківщини зложили найцінніше що мали, — своє життя. Згадуємо їх із сумом і радістю. Зі сумом — бо їх нема, а радістю — бо вони наблизили нас до великої мети. А осягнення великої мети ніколи не приходили без труду, без жертв.

Увечері — відзначення 30-ліття створення УПА. Згадуємо їх цілою громадою. Заповідаємо, що до нас загостить п. Володимир Мазур — головний предсідник УППомочі, один із заступників голови УККА.

Година шоста. Мило вражає, що громада так точно зібралася. У багатьох людей блищає новенькі відзнаки УПА. Білі каси і при продажі відзнак Микуляк і Сас. Це люди, яких я завжди бачу на імпрезах. Пан Сас ще й щирій прихильник ОПЛДМ, допомагає висилати книжки українській дітворі в Бразилію, а пан Микуляк також з успіхом ширить українську книжку.

Сідаю біля своїх приятелів із Ст. Полу: Григорія Куза — голови ОПЛДМ, п. Михайльонка — голови Відділу „Провидіння”. Біля мене п. Петрусь, який цікавиться всесвітньою історією.

Заповнюються місця в залі. За головним столом прелегент. Білявий, мілій з лиця, середніх літ. Це — п. Мазур. Службу господаря виконує інж. Я. Карп'як. Де-що спізнеро прибуває о. шамбл. д-р Кнап. Програма почалася виступом мандолінової оркестри. Це юні дівчата і хлопці СУМА. В репертуарі оркестри в'язанка стрілецьких та повстанських пісень. Потім виступив

гість з Піттсбургу. Говорив речово, ясно, із тою питоменною для полтавчан м'якістю. Дав ясний нарис розвою і бойової діяльності УПА, навів інформації про УПА своїх і чужих істориків. Начеркнувши ідеїне підложка УПА, спинився над нашою теперішньою ситуацією, над завданнями, які стоять перед нами, як нацією. Цитував голоси наших поетів. На залі тиша. Відчувалось, як переконливо доходили вони до кожного слухача. Пригадувались молоді обличчя на зустрічах, на концертах, за тюремними гратах, причувалася байдара пісня, що нація, яка має перед собою ідею, не загине.

Хор СУМА і ООЧСУ під проводом інж. Карп'яка виконав кілька пісень, якими створив мілу атмосферу вчора. Потім на прохання інж. Карп'яка п. Мазур поділився з присутніми своїми враженнями про ХІ Конгрес УККА. Висловився про нього позитивно.

Крім офіційної частини була також добра вечірня. Молитву перед і після вечірі провів наш парох о. шамбл. д-р Кнап. Американський гімн відігравала на фортепіані панна Михайльонка, а наприкінці всі присутні відспівали український національний гімн.

Федір Богонг'

...І В БОФФАЛО

15 жовтня величаво відзначено 30-ті роковини постання УПА.

Перед полуноччю у церквах відправлено Богослуження у наміренні Українського Народу і Панахиди по погляглих Героях.

Того ж дня о год. 7.30 вечора в залі Клейнгопс Мюзік Голл Авдіторіум почався концерт з участю трьох мистецьких одиниць з Канади, яких вишколює маestro Василь Кардам. Чоловічий хор „Прометей”, дівочий хор „Діброва”, оркестра „Батурина”, танцювальний ансамбль із Ст. Кетерінс „Дунай”, яким керує хореограф Орест Самець. Взявши разом це 200 людей!

Концерт відкрив голова Окружного Святкового Комітету д-р Нестор Процик. Конгресмен Джек С. Кемп виступив з промовою по-англійськи, повстанка Марійка-Надія Голяш з Чикаго промовляла українською мовою.

Хорові ансамблі „Прометей” і „Діброва” та оркестра „Батурина” звучали гарно. Знаменита акустика залі дала змогу тисячам глядачів пізнати красу і силу нашої чарівної пісні.

Танцювальний ансамбль „Дунай” із Ст. Кетерінс виконував українські танки, а кольорові світла з прожекторів надавали всім ансамблям надзвичайної краси. Об'єднані ансамблі з Торонто заінтонували фінальну пісню „Вставай, Україно”.

Співом „Ще не вмерла Україна” закінчено свято. Окружний Комітет складений з організацій ОУВФ Сіракуз, Обурн, Рочестер і Боффало може мати повне вдовolenня, якщо йдеться про матеріальний і моральний успіх.

Б. Г.

*****
ЧИТАЙТЕ, ПОШИРЮЙТЕ „ВІСНИК”!

В АСТОРІЇ ВІДЗНАЧЕНО РІЧНИЦЮ СМЕРТИ СТЕПАНА БАНДЕРИ

Заходом ОУВФ в Асторії 22-го жовтня урочисто відзначено 13-ту річницю трагічної смерти сл. н. Степана Бандери, Провідника ОУН. Після Служби Божої в церкві Чесного Хреста відправлено панахиду. О год. 5-їй по пол. в домівці СУМА відбулися жалобні сходини з доповіддю д-ра Володимира Савчака, що їх відкрив голова 35-го Відділу ООЧСУ Іван Вітюк. Вірш присвячений Провідникові відчитав студент Ігор Длябога. Задля була прибрана портретом сл. п. Ст. Бандери, вишитими, квітами, прaporами і транспарентом з написом „Поклін Героям!”

Д-р Вол. Савчак, член ГУ ООЧСУ, накреслив сильветку покійного Провідника з часів його перебування в стрийській гімназії у 1926-27 роках і аж до його трагічної смерті з рук підісланого Москвою агента. „Увесь протимосковський рух в краю, — сказав прелегент, — називають бандерівським, бо ім'я його стало символом для українських революціонерів. І чим далі віддаємося ми від року смерті сл. п. Ст. Бандери, тим більше зростає його постать, як тактика і стратега української визвольної революції, як носія ідеї української самостійності і державності”.

Відспіваним „Не пора” закінчено ті жалобні сходини.

О. С.

ОЖ ОЧСУ, ВІДДІЛ В АСТОРІЇ

Заходом Управи Відділу ОЖ ОЧСУ в Асторії, в суботу 17 червня ц. р., о 7-їй год. вечора, в залі будинку СУМА при 34-14, 31-ша Аве. відбулися Ширші Сходини членкінь Відділу, присвячені Олені Телізі, з нагоди 30-річчя з дня її трагічної смерті. Програма вечора склалася з дуже змістового реферату про життя і творчість поетеси, який відчитала голова Відділу ОЖ проф. П. Андріїнко-Данчук, рецитації з її творів, які виголосили підроги: Стефанія Рудик, Стефанія Наум і Стефанія Галатиця. В другій частині програми пані О. Гентіш, секретарка Відділу, відчитала спомин з Рідного Краю про Зелені Свята, а також про вшанування погляглих героїв за волю України. Вдячні присутні на залі нагородили виконавців і організаторів вечора гучними оплесками. При солодкім і каві присутні ще довго ділилися своїми думками. Загальним бажанням є, щоб українська громада більше цікавилася такими імпрезами та чисельно відвідувала їх.

Пресова референтка Відділу ОЖ
М. Н.

З нагоди вінчання їх донечки Лесі з п. Стефаном Понадюком 28-го жовтня ц. р. в Рочестер п-во Анна і Борис Боднаруки склали щедрий даток в сумі 15.00 дол. на Пресовий Фонд „Вісника”.

Шановним батькам щира подяка, а молодятам шані, Господи, щасливих, довгих років життя.

І ЗНОВ ЧИКАГСЬКА ГАЗЕТА!

З перспективи часу можна сміливо твердити, що московському окупантству було б далеко важче втриматися в Україні, коли б не яничари, вислужники та „грязь Москва”, як називав деяких своїх земляків Шевченко.

Цього року відзначається 30-ліття постання УПА і 25-ліття рейду на Захід.

Московська преса постійно горлала, що ОУН і УПА — це були фашистські колаборанти, а коли не стало німецького фашизму Москва приписує українським націоналістам співпрацю з американськими та англійськими розвідками і називає українські революційні формації „зрадниками народу, колаборантами гітлеризму й американського капіталізму”. Щоб зручніше просувати свої брехливи інформації, Москва вдається до різних засобів: містити або інспірювати відповідні статті в газетах вільного світу. Тому в річниці смерті Петлюри, Коновалця й інших героїв не раз появлялися московського стилю пасквілі, щоб підірвати довіру людей до національно-визвольної ідеї.

У газеті „Українське Життя” в Чикаго вже не раз критиковано змагання українського народу. А ось 16-го квітня ц. р. ця газета помістила ганебний пасквіль про УПА, називаючи упівців німецькими колаборантами і твердячи, що вони масово вбивали українських селян.

Московська преса раз-у-раз пише про „злочини”, доконані УПА, навіть ніби відкупували москалі ті жертв УПА по 25-ти роках з криниць, з-над берегів річок і т. п. А пан Лаличак, видавець „української” газети, навіть не заставившись, вмістив пасквіль якогось „Обсервера” проти УПА. Відповіальність за такий жалюгідний вчинок проти героїчної УПА (якої є автор цієї статті мав щастя бути членом-учасником) в часі її 30-літнього ювілею несе п. Лаличак. П. Лаличакові хочеться притемнити велич Української Повстанської Армії і кинути неправдиве оскарження проти тих, слідами яких іде чергове покоління в Україні і тут, на чужині. Кому піде на користь ганебний пасквіль: молодому поколінню, як каже „Обсервер”, чи московському КГБ?

Знаємо, ворог хоче, щоб святкування не вдалися, тож заздалегідь приготовляє ґрунт через своїх поплентачів. Припадково чи пляново ця сама чикагська газетка повторює твердження КГБ в справі Я. Добоша, арештованого в Україні. І слушно, редакція філлядельфійської „Америки” пише, що такими статтями „УЖ” допомагає КГБ, підсуває готову думку. Так само і тим разом „УЖ” п. Лаличака співзвучно з КГБ твердить, що УПА була колаборантом Гітлера, і упівці мордували селян, які йшли працювати до колгоспу.

Та ворог і наші „критики” на чужині нічого не вдіють, бо українська спільнота національно свідома, молодь веде акції проти окупанта за ті ж самі ідеї, за які гинули воїни УПА.

Пасквіль „Обсервера” заслуговує на різкий осуд української спільноти.

Закликаю всіх друзів, кол. вояків УПА у вільному світі гостро затаврувати цей огідний напад на Українську Повстанську Армію і впавших наших друзів!

Михайло Ковалччин